

LA GUERRA DE SUCCESSION I LA INTRODUCCIÓ DEL RÈGIM BORBÒNIC A PALAFRUGELL. UNA LECTURA HISTÒRICA

Per Jordi Turró i Anguila^(*)

(*) jturroanguila@gmail.com

RESUM

A partir de la documentació municipal i notarial es proposa una interpretació sobre l'aplicació de la repressió borbònica a Palafrugell durant la Guerra de Successió i la introducció posterior del règim borbònic: prestacions gratuïtes, requisa de collites, manteniment de l'exèrcit d'ocupació i una nova fiscalitat. L'article es clou amb algunes reflexions sobre la imposició de l'ajuntament borbònic a Palafrugell.

PARAULES CLAU

Ajuntament borbònic, allotjaments, cadastre, Guerra de Successió, Palafrugell, quinzenades.

ABSTRACT

Municipal and notarial documentary sources are drawn on to interpret the Bourbon repression in Palafrugell during the War of the Spanish Succession, and the later introduction of the Bourbon regime: unpaid services, crop seizure, billeting of the occupying forces, and a new taxation system. The article ends with some reflections on the imposition of a Bourbon town council in Palafrugell.

KEY WORDS

War of the Spanish Succession, quinzenades (fortnightly levies), property tax, billeting, Bourbon town council, Palafrugell.

Recepció: 28/04/2014 · Acceptació: 09/05/2014

L'EMPORDÀ: TERRA DE PAS I CAMP DE BATALLA

A l'Empordà el record amarg de les guerres amb França i les conseqüències nefastes que havien tingut els allotjaments de tropes i les contribucions extraordinàries per mantenir-les van permetre que, quan es produí l'alçament austriacista l'agost de 1705, la po-

blació mostrés, d'una forma bastant general, les seves simpaties cap a la causa de l'arxiduc. L'aposta per Carles III reflectia sobretot el descontentament d'amplis sectors de la pagesia davant els saquejos, coaccions i imposicions protagonitzades per les tropes franceses a la frontera durant més de mig segle a causa de les guerres permanents entre les monarquies hispànica i francesa a la segona meitat del segle XVII (Fig. 1).

Al nord-est català,¹ els efectes de la Guerra de Successió van començar a sentir-se la primavera de l'any 1706, quan l'anomenat exèrcit de les Dues Corones, format per les tropes de Lluís XIV de França i les del seu nét Felip V de Castella, va intentar, sense èxit, reconquerir Barcelona, ocupada per l'estol aliat de l'arxiduc. L'expedició va acabar en un fracàs estrepitos per als interessos de Felip V i va obligar l'estat major borbònic a replegar les seves tropes cap al nord.

Va ser en aquell moment, entre l'hivern i la primavera del 1706, quan l'àrea empordanesa va viure dos moviments de tropes importants. El primer, el mes de març, s'esdevingué quan l'exèrcit de les Dues Corones, liderat pel duc de Noailles, entrà per l'Empordà per reforçar l'operació de setge a la capital catalana. El segon, el mes de maig, succeí quan els borbònics van retirar-se cap a la frontera.

El març de 1706, després de ser refusades les tropes al Pont Major de Girona, una divisió de soldats va ocupar Verges, Torroella de Montgrí i Pals. Tot seguit, van assetjar Palamós per dirigir-se després a la vall d'Aro i emprendre el camí cap a Hostalric i Barcelona. Dos mesos després, consumat el fracàs del setge a la capital, van tornar a penetrar a l'Empordà per la vall d'Aro i, durant la seva retirada cap al nord, van protagonitzar pillatges, saquejos i allotjaments forçosos. Pella i Forgas (1883, p. 738) reproduceix dos documents molt interessants sobre els efectes que va tenir aquesta retirada. El primer és el testimoni del domer de Pals Baudili Maranges, que va recollir com el 19 de maig de l'any 1706 el mateix Felip d'Anjou va dormir a la casa del rector de Palau-sator. El segon és el testimoni del rector de Sant Feliu de Boada, que explica com les tropes van ser allotjades a Pals i van acampar a Palau, Torrent, Sant Feliu de

1. Una visió general de la guerra a la comarca del Baix Empordà es pot resseguir a Alcoberro (2006, p. 366-368). Vegeu també Pella i Forgas (1883, p. 737-739). S'han publicat alguns articles sobre els efectes de la Guerra de Successió a escala local: per a Sant Feliu de Guíxols vegeu Julià (1999, p. 113-136); per a Palafrugell existeix l'article de Medir (1964).

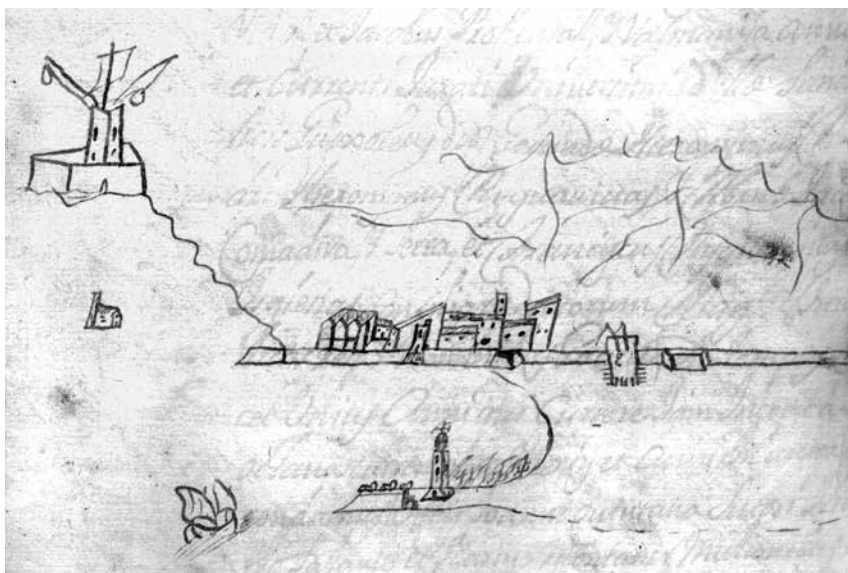

Fig. 1. La façana marítima de Barcelona, segons un dibuix de 1705 conservat en un llibre d'actes del consell de Sant Feliu de Guíxols. Procedència: Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols. Fons Ajuntament.

Boada i Fontclara, on entraren en esglésies i saquejaren masos i collites.

Malgrat que l'Empordà quedà sota control austriacista l'estiu de 1706, va continuar patint saquejos continuats d'expedicions comandades pel duc de Noailles que sortien de la fortalesa de Roses, en mans borbòniques. El desembre de l'any 1710 la forta armada reunida pel mariscal entrà de nou a l'Empordà i sense trobar resistència (Julià, 1999, p. 125) arribà a Girona, que es va veure obligada a capitular el 25 de gener de 1711.²

A l'Empordà el control borbònic va començar abans de la caiguda de Girona. L'agost de 1709 Torroella de Montgrí tornava a estar controlada pels francesos i espanyols, i a partir d'aleshores van enviar guarnicions a les principals poblacions de la riba sud del Ter. Des d'aquell moment i fins a finals de la guerra, van ser el duc de Noailles, mariscal de França, el comte de Fiennes i Gregori Matas i Pujol, delegat de Felip V a la zona del nord-est català, els màxims

2. Joaquim Nadal (1971, p. 40-41) dóna la xifra de 2.000 homes de la guarnició de Girona davant els 18.000 de Noailles que van assetjar la ciutat.

responsables d'imposar lleis, contribucions i exigències per part del bàndol de Felip V.

El bàndol austriacista, però, no va renunciar a recuperar el territori, conscient del seu valor estratègic. D'una part, després de l'ocupació borbònica del territori, diversos guerrillers i miquelets van amenaçar les guarnicions franceses i espanyoles, com la unitat comandada per Ramon Muntaner que va entrar a la Bisbal el gener de l'any 1712.³ Tampoc les tropes regulars de l'arxiduc van oblidar l'Empordà, però tots els intents austriacistes van resultar fallits i, en conseqüència, van reforçar el poder borbònic a la zona. El setge de Girona, l'abril de 1712, del general austriacista Wetzell va forçar el bàndol borbònic a enviar el mariscal Berwick, que, amb més efectius, va replegar les tropes austriacistes a la línia d'Hostalric, frontera entre el poder de Felip V i el de l'arxiduc. El 28 de desembre de 1712 Berwick, un dels militars de més prestigi de Lluís XIV, va entrar a Catalunya pel pas de la Jonquera comandant un exèrcit de 20000 homes. Va arribar a Figueres el dia següent, va creuar el Fluvià per Sant Pere Pescador i va acampar a l'Armentera; el 2 de gener de 1713 s'assentà a Verges, on deixà un important destacament de tropes, i va travessar el Ter per Torroella de Montgrí (Sanpere, 1905, p. 14; Pella i Forgas, 1883, p. 738). L'entrada i el pas d'un contingent tan rellevant de tropes comandades pel mariscal va suposar una nova pressió per als pobles empordanesos en forma d'allotjaments de soldats i oficials i fiscalitat de guerra per mantenir-los.

1. LA GUERRA DE SUCESSIÓ A PALAFRUGELL

1.1. PRESTACIONS DE CARROS, MULES I CAVALLS

Una de les primeres accions que va haver de complir la universitat de Palafrugell en esclatar la guerra va ser el transport d'armes del port de Sant Feliu de Guíxols a Girona. Aquest tipus de prestació, coneguda com a bagatge, ja era força coneguda pels pagesos i veïns dels municipis i consistia en el transport amb carretes i animals de càrrega de mercaderies, homes i armes en benefici de l'exèrcit. El 20 d'agost de l'any 1706 el representant de l'arxiduc a Girona, el veguer Francesc Roca i Sitjar, ordenava als jurats de la vila que «sens dilació alguna vagen amb todas las carretas y demás bèstias [que] hi

3. Arxiu Comarcal del Baix Empordà (ACBE), fons Ajuntament, correspondència, capsa 45.

ha en eix terme y en dita vila de Sant Feliu de Guíxols y carregaran de ditas bombas, balas y demés pertrets de guerra y ho transportaran a esta ciutat».⁴ Els austriacistes tenien el control del port de Sant Feliu, però el segon port més important del nord-est català, Roses, estava en mans borbòniques i això preocupava els comandaments austriacistes. La petició del veguer s'explica per la temença que de Roses salpessin vaixells cap a la ciutat ganxona per endur-se'n l'armament que s'emmagatzemava al port.

Fins a l'ocupació borbònica de 1710 Palafrugell va quedar situat a la línia defensiva de les tropes de l'arxiduc Carles i va canviar de mans diverses vegades; per tant, va estar sotmès a la fiscalitat de guerra dels dos exèrcits. Les tropes austriacistes van estar albergades al municipi, com a mínim, en dues ocasions. D'una banda, el 21 de març de 1708 un nombre indeterminat de tropes alemanyes estaven allotjades a la vila i el 1709, segons Ramir Medir, diversos membres de la cavalleria palatina s'hi trobaven acampades. En aquest darrer episodi, la universitat va contribuir al manteniment del regiment, perquè va comprar farratge a diversos veïns a qui el comú va pagar dos sous i sis diners per quintar (Medir, 1964, p. 6-7).

La contribució dels jurats i dels veïns de Palafrugell en l'etapa que transcorre fins al sotmetiment borbònic, caracteritzada per un teòric control austriacista, es va materialitzar en el manteniment puntual d'alguns regiments i en la prestació de bagatges per a les tropes de l'arxiduc. Ara bé, cal ressaltar que segons les cartes que rebien els jurats de la universitat, la majoria d'aquests bagatges que ordenaven les autoritats austriacistes eren remunerats, en contrast amb el que s'esdevindrà a partir de l'hivern de 1711, quan els borbònics exigiran impostos, allotjaments i transports amb amenaces i coaccions. Per exemple, el 13 de desembre del 1709, abans de l'ocupació borbònica, s'ordenava als jurats i veïns de Palafrugell anar a Sant Feliu de Guíxols, carregar el blat emmagatzemat a les botigues del port i transportar-lo a Girona per poder fer farina i pa per a les tropes aquarterades a l'Empordà. Les autoritats austriacistes gironines reclamaven, en concret, el transport de cent cinquanta quarteres de blat a canvi d'una compensació econòmica.⁵

4. Arxiu Municipal de Palafrugell (AMP), fons Ajuntament, correspondència general. Carta de Francesc Roca i Sitjar a la universitat. 1706, agost, 20. Capsa A-2107.

5. AMP, fons Ajuntament, correspondència general, carta de Jeroni Regadera. 1709, desembre, 13. Capsa A-2107.

El pas del control austriacista al borbònic és força desconegut, perquè es conserva molt poca documentació municipal d'aquells anys. El 12 de desembre de 1710, unes setmanes abans que caigués Girona, Palafrugell ja estava ocupada per un regiment de cavalleria borbònica, comandada per un francès, Crovy, a qui Noailles ordenava que reunís cinquanta homes i un capità i es dirigís a la Bisbal, on l'esperava el comte de Fiennes per iniciar la marxa cap a Girona. Només la intensa pluja que va caure aquell 12 de desembre i els dies successius, que causà el desbordament del Daró, va impedir que els borbònics avancesin cap a la ciutat (Brugada, 2008, p. 19-39).

L'ocupació borbònica de Palafrugell va suposar, amb força probabilitat i malgrat l'escassa documentació conservada, una pressió angoixant per als seus habitants, en forma d'allotjaments i contribucions extraordinàries. La primera imposició de les autoritats borbòniques que hem localitzat és del 7 de gener del 1711, quan el duc de Noailles va reclamar al batlle i als jurats de la vila de Palafrugell, Mont-ras, Llofriu, Torrent i el seu veïnat de Torrentí el dret de bagatge per a les tropes reials.⁶ El mariscal els ordenava enviar al nord de l'Empordà tots els carros, carretes, cavalls i altres animals de càrrega per organitzar un comboi –no s'especifica per quin motiu– amb pena de cien libras por cada carro, carreta o cavalgadura que dejaron de enviar y pena de desobediencia. Les paraules utilitzades pel duc de Noailles ja indiquen que la situació havia canviat, perquè la reclamació es feia amb coaccions i perquè, segons continuava advertint el mariscal, un cop tots els carros haguessin arribat al seu destí, retindrien una tercera part de les carretes i dels animals. A més, el duc no esmentava en la seva missiva cap tipus de compensació econòmica per aquest servei (Fig. 2). Tot plegat indica que, amb l'ocupació borbònica, el dret de bagatge s'havia convertit en un tipus de repressió per als civils i que els generals de l'exèrcit de les Dues Corones prescindien del que el mateix duc d'Anjou havia decretat el 1702, abans de començar la guerra, quan va disposar que només s'havien de fer efectius els bagatges dins dels límits de cada població i a canvi d'una remuneració en metàl·lic (Reynés, 2001).

1.2. ELS ALLOTJAMENTS DE TROPES

La proximitat de la frontera francesa i els conflictes protagonitzats entre les monarquies francesa i espanyola van convertir Palafrugell –com tot l'Empordà– en un escenari d'incursions, batalles

6. AMP, fons Ajuntament, correspondència general. 1711, gener, 7. Capsa A-2107.

Duque de Noailles, Par de Francia, Conde de Ayen, Primer Capitan de las Guardias de Corps de S. M. Christianisima, Thieniente General de sus Exercitos, Cavallero del Insigne Orden del Tufon de Oro, Governador de la Provincia de Berry, Governador y Capitan General de las del Rossellon, Conflans y Cerdaña, Comandante de las Tropas de las dos Coronas en el Principado de Cataluña, &c.

Coronas en el Principado de Cataluna, &c.

Ordenamos, y Mandamos al Bayle, y Conules de Palafuyell
Miquel Moura, & Joazez & Joazez, que luego que Reciban esta
Nuestra Orden embien a Ampurias todos los Carros, Carretras, y
toda genero de Cavalgadasuras, Mayores, y Menores, sin excepcion alguna
para hazer un Contoy al Campo, penade cien libras, por Cada Carro,
Carreta, o Cavalgadasura que dexaron de embiar, y penade desobediencia
y despues de echo el referido Contoy, sera permitiendo al dichos
Bayle, y Conules de bolverse con las dos partes, de los dichos Car-
ros, Carretras, y Cavalgadasuras, Volviendo la otra parte, para hazer
otros Contoyes hazta Nueva Orden: Dada en el Campo de
Tormo a 7. de Febr^o 1711.

Enio *Don Juan de Villaverde*

Joaquim de Mello
 Promissão de Se
 João Ant da Cunha

227

i allotjaments forçosos de tropes al segle XVII.⁷ L'allotjament de tropes durant la Guerra de Successió no va significar una novetat per a aquest territori, però a diferència d'altres episodis bèl·lics, la pressió va ser més persistent, dura i va tenir un marcat caràcter repressiu. Com ja s'ha comentat, abans de l'ocupació borbònica a Palafrugell s'hi van allotjar tropes de l'arxiduc en més d'una ocasió i la universitat va haver de pagar-ne la manutenció. Les incursions de tropes borbòniques, malgrat el teòric control austriacista, van ser freqüents fins a l'any 1710, quan va iniciar-se l'ocupació de l'exèrcit de les Dues Corones en forma d'allotjaments forçosos. L'ocupació militar no va acabar finalitzada la guerra, sinó que va persistir durant tot el segle XVIII.

Durant tota la guerra, Palafrugell no va deslliurar-se de la presència militar. El 1710, per exemple, hi va haver tropes del capità Crovy, l'any 1711 va estar allotjada a la vila la companyia del capità Francisco Birgade i, segons la documentació municipal conservada, al llarg de l'any 1713 s'hi van allotjar diversos regiments de tropes. El 23 de gener els jurats Marià Marquès, Ramon Riera, Joan Riera i Antoni Girbau reclamaven als veïns diverses talles en diner per pagar l'alliberament del captiveri a què havien estat sotmesos per les tropes allotjades a la vila, argumentant que les arque de la universitat estaven buides i que no podien fer front a les demandes dels soldats. La renitència dels veïns a atendre la crida i les dificultats de recaptació havien portat els jurats a adoptar també una actitud amenaçadora, perquè advertien que aquell que no pagués seria arrestat dins les muralles del castell primer, tancat a la presó després i, si continuava fent cas omís de la crida de la universitat, lligat de peus i coll en un cep.⁸

Més endavant, el 8 d'octubre de 1713, el comte de Fiennes, advertia als jurats de Palafrugell que tres regiments de dragons es traslladarien de la vall d'Aro a la vila i els manava donar l'allotjament necessari.⁹ Es tractava d'un moviment de tropes important per a un poble com Palafrugell perquè, segons recollien els mateixos comandaments militars, cada regiment el formava un capità, un tinent, dos sergents, cinquanta soldats i el tambor. La vila i el terme de

7. Sobre els allotjaments i incursions de tropes i les seves conseqüències al segle XVII, vegeu Cama & Turró (2009, p. 157-168).

8. El document està reproduït a Medir (1964, p. 6-7).

9. AMP, fons Ajuntament, correspondència general, carta de Maximilien François, comte de Fiennes. 1713, octubre, 8. Capsa A-2107.

Fig. 3. El carrer del Raval Inferior de Palafrugell, antic raval de Baix, va ser un dels primers de formar-se fora muralles. Fotografia: Lluís Maimí.

Palafrugell, que probablement comptaven amb uns mil veïns, s'havien de preparar per acollir durant l'hivern que s'acostava més de cent soldats que haurien de ser repartits entre les cases i els masos del terme (Fig. 3). El gener del 1714 encara hi havia tropes allotjades a la vila i s'ordenava donar, sense cap tipus de compensació, cent quarteres de mestall.¹⁰

Per a qualsevol veí, allotjar un soldat significava donar-li una habitació per dormir, assistència i menjar. A aquest component objectiu, present en els allotjaments de tropes durant el segle XVII, se n'hi va afegir un altre de subjectiu, perquè els allotjaments van ser utilitzats com un mètode més per aplicar la repressió a un territori vençut. Així, des del primer moment, les poblacions fidels a Felip V, com Cervera o Manlleu, per citar alguns exemples (Torras, 2005a, p. 257), se'n van deslliurar, però els pobles que hi havien lluitat en contra, com gairebé tots els de l'Empordà, van patir represàlies en forma d'allotjaments continuats, permanents i abusius.¹¹

10. Idem, 1714, gener, 3. Capsa A-2107.

11. Un altre exemple de la imposició dels allotjaments com una mesura repressiva l'ofereix la ciutat de Girona: abans els oficials de la guarnició s'allotjaven en quarters i a partir de l'ocupació borbònica van passar a viure en cases particulars (Nadal, 1971, p. 45).

A Catalunya aquests abusos van crear conflictes entre soldats i veïns i, per aquest motiu, des del primer moment, l'estat major borbònic va dictar unes ordenances que regulaven minuciosament les prestacions que podien ser exigides per les tropes. La primera reglamentació d'aquest tipus, localitzada entre la correspondència de la universitat de Palafrugell¹² és una circular de set articles del comte de Fiennes datada el 20 novembre de 1713. Aquesta ordenança regulava el mobiliari i l'utilatge domèstic a què tenien dret les tropes: que a todo oficial que se halle alojado se le deve dar por su patrón cama, lumbre, velas de cebo para alumbrarse [...], un par de sábanas y manta, de dos en dos, en caso de que haya más de uno en una casa, y esto a proporción de los que huviere en ellas, lumbre y luz de las que se vale el patrón, una onza de aceite, media de sal, y un poco de vinagre y pimienta. També disposava que eren els cònsols o jurats de les universitats, sense la intervenció dels oficials militars, els únics que podien fer les adjudicacions de les cases, prohibia redimir les prestacions d'allotjament en diner i no es permetia als oficials i soldats demanar bagatges als veïns sense pagar-los (Fig. 4). L'autonomia que tenia el comte de Fiennes per reglamentar aquestes ordenances, desconegudes per l'estat major, preocupat per conquerir Barcelona en aquell moment, convertia els generals borbònics en veritables comandaments absolutistes que imposaven sovint la seva llei al marge dels superiors.

1.3. LA REQUISA DE DINERS, GRANS I COLLITES

Amb els allotjaments, les autoritats borbòniques van garantir que oficials i soldats disposessin d'un llit per dormir, llenya, llum i del mobiliari i utensilis necessaris per passar l'hivern. Ara bé, un exèrcit d'ocupació d'aquestes característiques també s'havia de mantenir. A Palafrugell, com per tot arreu, l'exèrcit va imposar repartiments irregulars de manera arbitrària, per via coactiva, com a fiscalitat de guerra per garantir la manutenció d'homes i cavalls i el pagament dels sous dels soldats. Com en el cas dels allotjaments, des del 1711 les autoritats borbòniques confirmaven que el duc de Noailles i el comte de Fiennes havien introduït el cobrament d'aquestes contribucions sense l'autorització de la monarquia. Segons un informe elaborat pel

12. AMP, fons Ajuntament, correspondència general. 1713, novembre, 20. Capsa A-2107.

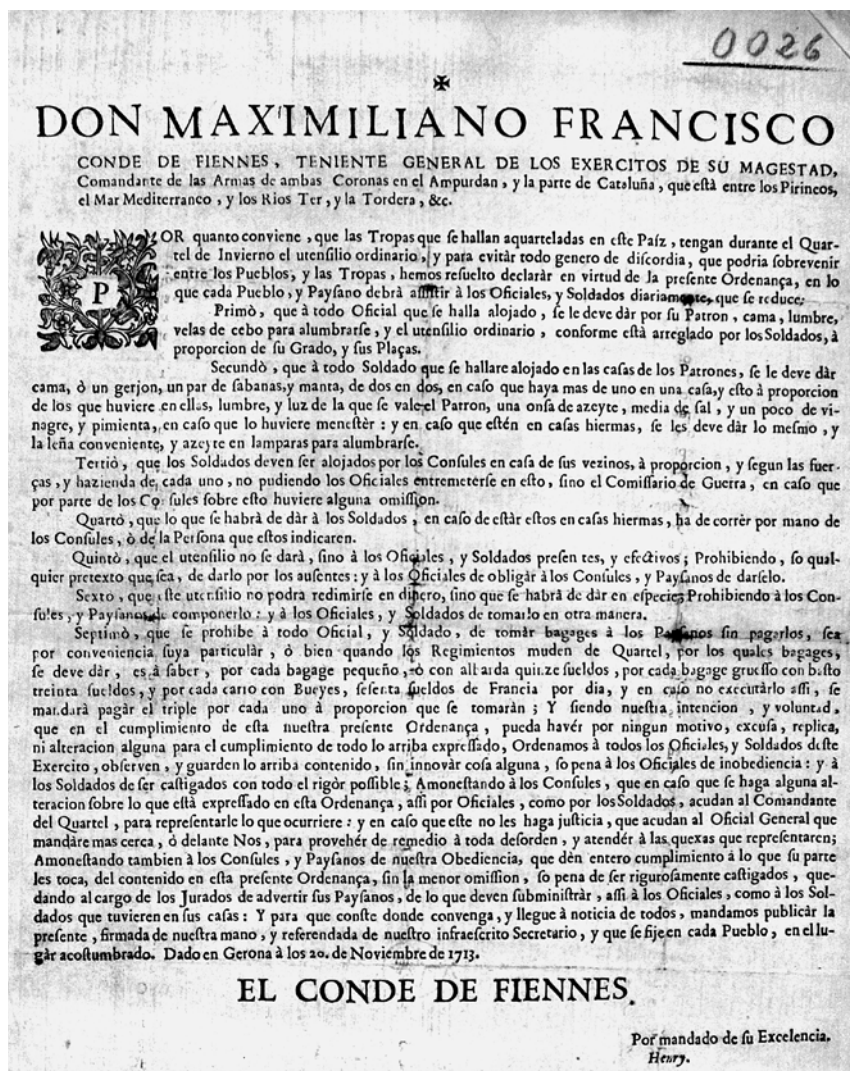

Fig. 4. Reglamentació sobre els allotjaments del comte de Fiennes (1713).
Procedència: Arxiu Municipal de Palafrugell. Fons Ajuntament, correspondència general.

general Tiberio Carafa, llega a tanto la avilidad del conde de Fiennes en cobrar las contribuciones, que envía órdenes a todos los lugares para que paguen, y quiere hazer pagar las diminuciones que se hizieron por el duque de Noailles [a] los lugares que han estado siempre a la obediencia de los enemigos, [y] les envía órdenes para que paguen lo atrazado después de la toma de Gerona (Torras, 2005a, p. 80).

Al llarg de l'any 1711 a Palafrugell les impositcions en diner o espècie no només van mantenir-se sinó que també es van incrementar per tal de mantenir l'exèrcit d'ocupació borbònic allotjat en diferents viles empordaneses. El 13 de setembre de l'any 1711 el comandant borbònic instal·lat al castell de Foixà, Francesc Torras i de Cadell, per ordre del duc de Fiennes, manava als jurats de Palafrugell que aportessin a les tropes acampades a Verges la quantitat diària de quaranta quarteres de palla «sots pena de pasar per tots los rigors de la guerra» i presentar-se després a Foixà per certificar que havien complert l'ordre.¹³ La quantitat de palla taxada per a Palafrugell era la més elevada de les poblacions a qui Francesc Torras exigia aquesta contribució.¹⁴

De fet, a partir de la tardor de 1711 els jurats de la universitat de Palafrugell van començar a rebre de manera sistemàtica ordres de subministrament per a l'exèrcit i de contribucions en diner. Totes aquestes càrregues extraordinàries estaven signades per Gregori Matas i Pujol, representant del poder reial a l'Empordà, Olot, Camprodon, Ripoll i viles i llocs veïns. Així, per exemple, el novembre de 1711 s'ordenava transportar seixanta quarteres de blat i quaranta quintars de palla a la Bisbal i pagar sis rals de plata diaris a la companyia de Francisco Birgade, allotjada a Palafrugell.¹⁵ El mateix mes de novembre es tornava a imposar una prestació de bagatge: es manava als jurats reunir deu llaguts i enviar-los a Roses per carregar farina fins a l'Escala.

Totes les contribucions i prestacions que van rebre els cònsols de la universitat presentaven unes característiques comunes. S'exigien amb coaccions, amenaces, penes de presó i mort o bé amb l'enviament de més tropes per ser allotjades al municipi. A més, se'ls obligava a col·laborar amb l'exèrcit de les Dues Corones, ordenant-los tocar les campanes de l'església i fer senyals de foc si veien miquelets, advertint-los que serien considerats rebels en cas de donar refugi als homes armats que encara combatien a la zona.¹⁶

13. AMP, fons Ajuntament, correspondència general, carta de Francesc Torras i de Cadell. 1711, setembre, 11. Capsa A-2107.

14. Segons ordenava Francesc Torras el poble de la Pera havia de contribuir amb 15 quarteres, Púbol amb 10, Monells amb 20, Cruïlles amb 25, Corçà amb 20, Castell d'Empordà amb 20, Vulpellac amb 30, Torrent i Torrentí amb 20, Pals amb 20 i Palafrugell, amb més habitants que les altres viles, amb 40 quarteres.

15. AMP, fons Ajuntament, correspondència general, capsa A-2107.

16. Idem, 1711, novembre, 11.

Els anys 1712 i 1713 la repressió al territori i a la gent es va continuar manifestant per diversos mitjans. La correspondència municipal mostra com algunes de les exigències borbòniques eren força desproporcionades. El gener de l'any 1712, en una visita a Palafrugell, Gregori Matas i Pujol manava a la universitat aportar 1000 francs per pagar les tropes aquarterades, sota pena d'execució militar.¹⁷ Més endavant, l'agost de 1713, el comte de Fiennes reclamava a la universitat que aportés més de cent trenta quarteres de civada i ordi a Girona sota la pena d'execució militar en cas de no fer-ho.¹⁸

A més, en alguns casos, els pagesos i veïns dels pobles van haver de pagar de la seva butxaca el sou dels soldats. Així, durant la primavera de 1714,¹⁹ uns mesos abans de la caiguda de Barcelona, el comte de Fiennes manava subministrar farratge per a la cavalleria allotjada a la vila i pagar a la guarnició francesa. En concret, ordenava a Palafrugell, Mont-ras, Begur i Regencós pagar, cada dia i amb moneda de França, un sou a cada soldat, dos sous a cada sergent, quatre sous a cada tinent i sis sous al capità del regiment que es trobaven en guarnició en aquests llocs (Fig. 5).

La correspondència entre el tinent general i la universitat mostra com sovint els comandaments militars allotjats als municipis actuaven al marge dels seus superiors. L'abril de 1714 els jurats declaraven al comte de Fiennes que ja havien pagat els soldats que havien estat allotjats, però protestaven perquè se ha pagado hasta a las mujeres y muchachos de los soldados, que así lo han querido, en contra de les reglamentacions dels allotjaments promulgades pels mateixos generals borbònics. Els jurats van tornar a plantejar les seves queixes al tinent general el mes de maig quan, per ordre del comte de Fiennes, els veïns van haver d'aportar trenta-nou racions de farratge al regiment de Montells, allotjat a la vila, i protestaven davant l'actitud autoritària d'aquest capità que reclamava més farratge per mantenir les seves tropes.

1.4. LES QUINZENADES

A partir del desembre de l'any 1713, a les prestacions obligatòries i a les contribucions no controlades per l'aparell borbònic imposades per Noailles i Fiennes va afegir-s'hi una contribució general a tot

17. Idem, 1712, gener.

18. Idem, 1713, agost, 13.

19. Idem, 1714, juny, 18.

 Enquint los Ochos de la Compañía de San Mateo se or-
 dena al Juan de Palafrugell y Beguer Regencos y Mourras
 que comensan al Primer día de Mayo
 proximo venir en auant haciendo pagar a los oficiales
 y Soldados del Regimiento que es en el cuartel de Indias quatro
 Villas que son en el de Navarra con la Plaza de Logroño
 en los Morada de Francia cada día por cada Soldado de los
 por cada Sargento quatro sous por cada alcaide y si son
 por cada Capitan con la morada morada de Francia lo
 de auantamiento de cada Regimiento de compañías de infan-
 tería, de artillería, de Sargentos y de granaderos de Indias
 con los Sargentos, lo que es a cada uno de los
 Soldados con cada compañía lo que es a cada uno de los
 para el Exercicio Militar y para el Libertario, fe-
 en Logroña a los 28 de Mayo de 1714
 Dado
 Yo certifica que los Comisarios de Palafrugell
 con juro según lo que se les dio en el
 producido me pagó el un Capitan
 Juan de Francia por el día y por el día
 que le debían de este año, qui es
 frente un ruego a Palafrugell de no pagar
 Los Juan de Palafrugell y Beguer Regencos y Mourras
 Capitan

AÑO
 1714

Fig. 5. Ordre en què es mana als jurats de Palafrugell i Beguer pagar la guarnició francesa allotjada. Procedència: Arxiu Municipal de Palafrugell. Fons Ajuntament, correspondència general).

el territori català ocupat. Les quinzenades van ser plantejades per l'estat major borbònic per permetre pagar la tropa i assegurar la manutenció diària dels soldats durant l'hivern. Així s'evitava haver de recórrer a la requisita de collites entre la pagesia, una mesura que generava altes dosis d'impopularitat i descontentament entre la població (Torras, 2005a, p. 83). De totes maneres, aquest nou impost no significava res de nou en aquesta zona, perquè a l'Empordà les contribucions extraordinàries de Noailles i Fiennes ja feia més d'un any que es recaptaven.

L'import de la fiscalitat imposada a Catalunya a partir del mes de desembre de 1713 es va quantificar en 750000 pesos, dels quals la vegueria de Girona i la sotsvegueria de Besalú n'havien d'aportar poc menys d'una tercera part. L'import va ser fixat a partir d'estimacions subjectives i aleatòries portades a terme per l'intendent José Patiño, ajudat pel geògraf i economista català Josep Aparici (Torras, 2005a, p. 84). A cada poble se li adjudicà una quota que s'havia de pagar cada quinze dies –d'aquí el nom de quinzenades– i l'incompliment suposava per als deutors patir allotjaments abusius, confiscacions de béns i vexacions militars. Francesc de Castellví explica com s'originà i s'introduí aquest impost quan assenyala que José Patiño ordenó a los administradores de las ciudades, villas y lugares de apromptar en el término de 10 días el todo de la contribución que se había impuesto en diciembre de 1713, y que se debía pagar de 15 en 15 días; a este efecto se enviaron a los pueblos tropas que vivirían a su arbitrio hasta la total solución, debiendo entre tanto las comunidades pagar los sueldos a los soldados y oficiales (Castellví, 1997-2002, p. 446v).

El castell i el terme de Palafrugell va ser obligat a aportar 2040 pesos l'any 1714 i per aquest motiu els jurats de la universitat van fer una talla per recaptar les quotes (Figs. 6 a 8). El document,²⁰ que especifica cada un dels carrers i barris d'aquell moment –la Vila, el Raval de Baix, la Font, el Pedró Gran, el Pedró Petit, les Cases Noves, la Caritat, els carrers Quatre cases i Cavallers, el Raval de Dalt, Vila-seca, Santa Margarida, Ermedàs, Mont-ras i Llofriú– (Figs. 9 a 11, 14 i 15) detalla els prop de quatre-cents caps de casa i l'import que havia de satisfer cadascun d'ells, una quantitat que no era la mateixa per a tothom.

Acabada la guerra, el representant reial a Girona, Gregori Matas i Pujol, va continuar reclamant les quinzenades fins ben avançat

20. AMP, fons Ajuntament, talls, estims, repartiments i cadastres. Capsa A-2412.

Tall fet per los Hònors Jurats de la Vila & Pa-
lafrugell Vujals i 2022 Vila Junta al Comell
sobre los Arreglats & particulars de la Vila & Parro-
quia de Palafrugell segons lo pleu de Guadalupe
lo qual tall se fa per voler complir la Peticio del
Donam de 2040 Pijos de Vujals ha demanat
a esta Universitat per part de la Mag^a la qual
quantitat se ha de pagar al quatre Quil par-
gor, i Peto et tall de Cobrer a quatre Pesadas
per fer dita quantitat de Com la Segueix.

Se fa i raho de 54 per cada Condena i Peto del Valor
des bons

La Vila

Salvador Marques	2 th 10 q
Pere Felipa Lafont	1 th 6 q
Antoni Coll	1 th 5 q
Antoni Salas	1 th 12 q 6
Jaume Sallars	1 th 2 q 6
Miquel Salas	2 th 1 q
Jaume Puigmas fuster	1 th 10 q
Agustí Pares Cirurgia	7 th 15 q
Salvi Pla	1 th 15 q
Declarat Miquel Martí	1 th 7 q 6
La Pubilla Pou per la Casa & la Vila	1 th 12 q 6
Morons Torrell	1 th 10 q
Antoni Altimà	1 th 1 q
La Casa den Nabia del Lementixi	1 th 3 q 9
Narcís Deulofeu del Peto	2 th 1 q
Pere Pau Riera	1 th 10 q 10 q
Jaume Martí	1 th 3 q 9
Jacinto Roger	6 th 5 q
Josep Srafol	5 th 1 q
	4 4 th 18 q

Fig. 6. Talla de 1714. Palafrugell va haver de pagar 2040 pesos segons reclamava la nova monarquia de Felip V. Procedència: Arxiu Municipal de Palafrugell. Fons Ajuntament, talls, estims, repartiments i cadastres.

Ja Ginja d'Exerimon Roure	tt 296
Jaume Eneua	tt 59
Baldini Corredors	2tt 9
Bernadi Seli	2tt 9
Joseph Boffor per la Casa ocupa 796 per lo del seu 59	tt 296
Francesch Sallast	tt 796
Joseph Tarrarot	tt 293
Miquel Marquet	tt 796
Antoni Marquet del Mas Obach	7tt 9
<u>Lo Pedró Gran</u>	
Joan Marçot del Mas	4tt 109
Maria Ferrer, i Rosig Viuda	2tt 9
La Viuda Marat	tt 796
Pere Brix, i Barcelo	1tt 209
Joan Eiparrego	tt 796
Joan Alernarij, per la Casa ocupa den Barcelo 796, i per ell 296	tt 109
Joan Salgar	1tt 59
Jesús Rafael Frisola	1tt 59
Joseph Frisola	tt 796
Miguel Brasot	tt 59
Miguel Amiz	tt 59
La Viuda Sallast	tt 59
Joan Prast Panpox	1tt 9
Antoni Nadal	tt 109
Joseph Barcelo per la Casa ocupa de Antoni Amat 796 per lo del seu 59	tt 296
Exerimon Boffa	tt 796
Pere Licoixa	tt 259
Baldixi Ferrer, i Presat	tt 59
<u>30 tt 399</u>	

Fig. 7. Detall de la talla de 1714 amb les quotes dels veïns del Pedró Gran destinades a satisfer part dels 2040 pesos. Procedència: Arxiu Municipal de Palafrugell. Fons Ajuntament, talls, estims, repartiments i cadastres.

Joan Capella	lt 296
Antoni Prat Srafor.	lt 296
La Viuda Canonge	4lt 59
Sebastia Di	lt 796
Joan Parich i Boner Pla.	lt 79
Mariano Rexach	lt 209
Joseph Ribas per lo del seu	lt 9
Pere Salicran	lt 296
Joan Simon per lo del seu lt 9 per lo que Amona & M ^{re} Carreras 796	lt 796
Joseph Deulofeu	lt 296
Miquel Maffanet per lo del seu	lt 209
Joseph Saurer per lo del seu	6lt 59
Francisc Jujadas	lt 9
Narcis Marcort per lo del seu lt 59 per lo que Amona & la Pobilla Pou 59	lt 9
Joseph Ortuig per lo del seu	lt 296
Matheu Serra	lt 693
Joan Serra	lt 9
Antoni Serra parajire per lo del seu 59 per lo de Fran ^{co} con Serra 59	lt 209
Lo Raval de dalt.	
Desaner Joan Boffill	2lt 9
Francisc Rola	lt 59
Joan Soueas	lt 59
Pere Serra parajire	lt 59
Mateu Paragut per la Casa habira 109 per el 109	lt 9
Joseph Ballia	lt 59
Antoni Ortuig Ferrer	lt 9
Joseph Sala per lo del seu 1296 per la Vi- nija fonsa que Amona 399	lt 69
Antoni Pineda per la Casa i Portan ocupa del Colomer 59 per lo del seu 296	lt 7
	38lt 7

Fig. 8. Detall de la talla de 1714 amb les quotes dels veïns del Raval de Dalt. Procedència: Arxiu Municipal de Palafrugell. Fons Ajuntament, talls, estims, repartiments i cadastres.

l'any 1715, perquè amb l'excusa de l'expedició a Mallorca es van promulgar nous pagaments quinzenals (Alcoberro, 2005, p. 248). Al llarg del 1715 disposem d'alguns testimonis de la impossibilitat de pagar les quinzenades. El gener d'aquell any, per exemple, els jurats de Palafrugell declaraven davant Gregori Matas i Pujol que la universitat estava endeutada a causa de diferents censals i que les pensions o interessos del deute ascendien a dues mil lliures catalanes. A més, justificaven l'impagament perquè la universitat està obligada a diferents personas en más de quatro mil libras que han prestado graciosamente para poder pagar dicha villa las contribuciones, y otros gastos que hasta hoy se han ofrecido por ocasión de esta guerra y como, Excelentísimo Señor, los acreedores, para recobrar dichas cantidades molestan todos los días a los dichos jurados [...], lo que del todo imposibilita a la dicha villa poder cumplir con la puntualidad deseada en pagar los plasos de la contribución». Els jurats acaben la missiva demanant la intervenció del superintendent José Patiño «para que todo el tiempo que habrán de pagar dichas contribuciones no sean molestados por dichos acreedores».²¹ La resposta de les autoritats borbòniques, anotada en la mateixa carta, va ser tan sols concedir-los una pròrroga d'un mes per pagar, però en qualsevol cas aquest testimoni denota la complexitat de la situació. Per afrontar les demandes de les autoritats i les exigències de la guerra, la universitat havia demanat diners a creditors que en aquells moments reclamaven els interessos que els pertocaven.²²

La impossibilitat de pagar les quotes es va tornar a plantejar el 9 de maig de 1715, quan els jurats tornaven a fer una altra talla «per poder complir la petició de José Patiño de 230 pesos cada quinze dies».²³ La situació d'endeutament en què es trobava la universitat i la creixent dificultat de recaptar les quotes van propiciar que a principis d'estiu no arribessin els diners a Girona. Així, segons diverses ordres trameses des d'aquesta ciutat, el juliol de 1715 s'ordenava

21. AMP, fons Ajuntament, correspondència general. 1715, gener, 3. Capsa A-2107.

22. La documentació notarial i municipal consultada mostra que l'argumentació dels jurats de la universitat no era una simple excusa per estalviar-se pagar les quotes de les quinzenades. Així, el negociant Joan Grassot denunciava el 9 de setembre de 1715 davant la Reial Junta que la universitat de Palafrugell no pagava el que li devia. AHG, fons notarial, Palafrugell, núm. 258, f. 193r, Undecimum manuale del notari Miquel Pouplana. A més, sabem que arrossegava el pagament de les pensions d'un censal de la comunitat de preveres de l'església de Santa Maria de la Bisbal. AMP, fons Ajuntament, correspondència general, capsa A-2107.

23. AMP, fons Ajuntament, talls, estims, repartiments i cadastres. Capsa A-2412.

als jurats de la vila aportar dos-cents trenta pesos com a segona quinzenada d'aquell mes de juliol i dos-cents trenta pesos més que devien del mes de juny.²⁴ Se'ls amenaçava que, en cas de no pagar, serien castigats amb el màxim rigor i penalitzats amb cent lliures.

De tota manera, cal destacar que les quinzenades no van suposar l'eliminació de la contribucions exigides pels militars, sinó que van afegir-se a les impositcions extraordinàries ja existents. Així, els abusos militars i la requisita de collites van continuar en paral·lel a la imposició d'aquest impost, fet que va agreujar encara més la situació. Els allotjaments i el pagament de les tropes, la confiscació de collites per al manteniment de la cavalleria i finalment les quinzenades van produir una situació límit durant la primavera de l'any 1715, quan un grup de veïns va negar-se a pagar més tributs.

1. 5. PORTES TANCADES I FORRELLATS PASSATS

Les quinzenades imposades i la fiscalitat insuportable per la població va generar entre universitats veïnes diversos conflictes a l'hora de recaptar les quotes dels propietaris. A vegades, la causa de les desavinences era la discussió sobre quina universitat tenia la facultat de gravar amb taxes les propietats dels veïns que residien en un poble i tenien terres en un altre. Aquests eren litigis i plets que des de sempre s'havien produït en societats rurals, però en èpoques de guerra i de contribucions militars solien donar-se amb més freqüència. Cada universitat havia de recaptar tants recursos com pogués i esgotar totes les vies possibles per finançar-se i pagar els soldats. Així, per exemple, el 9 de setembre de 1713, Jeroni Fontdevila, ciutadà honorat de Girona i jutge de la cúria de la ciutat, va fer un requeriment als jurats de Palafrugell perquè imposaven quinzens, talles i impositcions als propietaris de la parròquia de Santa Eugènia de Vila-romà que tenien terres dins del terme municipal de Palafrugell. El noble denunciava que els jurats de Palafrugell no tenien dret a cobrar aquestes impositcions i demanava als propietaris amb terres a Palafrugell que no les paguessin.²⁵ Més endavant, l'any 1715 el mercader de Palafrugell Pere Pau Riera feia un requeriment al subdelegat d'intendència a Girona, Francesc de Gayolà, perquè com a propietari d'unes terres entre els termes de Palamós i Palafrugell

24. AMP, fons Ajuntament, correspondència general. 1715, juliol, 24. Capsa A-2107.

25. Idem, 1713, setembre, 9.

Fig. 9. El Raval Superior, antic raval de Dalt. Fotografia: Lluís Maimí.

denunciava que les universitats dels dos llocs cobren a su antojo las mismas imposiciones.²⁶

Acabada la guerra, la primavera de l'any 1715 va iniciar-se un altre plet entre les universitats de Palafrugell i de Begur, que pretenia imposar talles als propietaris de Palafrugell que gaudien de terres i boscos dins del terme del castell de Begur. El conflicte va ser més greu, llarg i ampli perquè afectà un nombre elevat de veïns de Palafrugell i perquè no només hi va intervenir el subdelegat d'intendència a Girona, Francesc de Gayolà, sinó també el seu superior, el superintendent i president de la Junta Superior de Govern i de Justícia de Catalunya, José Patiño.

El conflicte va originar-se el 27 de març de l'any 1715,²⁷ quan el jurat en cap de Begur, Francesc Comas i Ros, va reclamar al batlle i als jurats de la universitat de Palafrugell que els veïns d'aquesta localitat amb pertinences i terres dins del terme de Begur paguessin les talles creades per aquesta darrera universitat. El jurat en cap de Begur aclaria que aquestes contribucions anaven destinades a sufragar els nous tributs que havia imposat el rei, és a dir, les quizenades, que resultaven força costoses per a les arque del comú. La negativa d'aquests propietaris a pagar allò que els exigien va portar el cas davant el subdelegat d'intendència a Girona, Francesc de Gayolà, que va entrevistar-se amb uns representants de la universitat de Begur, el mateix Francesc Comas i el jurat Joan Pagès. En concret, els dos síndics reclamaven el pagament de dues-centes lliures barceloneses als propietaris de Palafrugell. La resposta de Francesc de Gayolà va ser una decepció per als jurats, perquè no va decidir res i els manà que escollissin uns representants per entrevistar-se amb el mateix José Patiño. L'entrevista amb el superintendent de Catalunya va donar més fruits, perquè el 6 d'abril de 1715 Patiño va dictaminar a favor dels jurats de Begur i va sentenciar que els propietaris de Palafrugell havien de pagar les talles que els exigien i que, en cas contrari, serien castigats.

El mes de maig de 1715 la universitat de Begur va escollir dos representants, Pere Fontclara, síndic per Begur, i Jaume Bofill, jurat per Regencós, perquè es presentessin a Palafrugell i en presència

26. AHG, fons notarial, Palafrugell, núm. 258, f. 184v-185v, *Undecimum manuale* del notari Miquel Pouplana.

27. Aquest episodi es pot resseguir en diverses actes notariales conservades a l'Arxiu Històric de Girona. Vegeu AHG, fons notarial, Palafrugell, núm. 258, f. 131r-159v, *Undecimum manuale* del notari Miquel Pouplana.

Fig. 10. La torre de Vila-seca. Fotografia: Lluís Maimí.

del batlle de Palafrugell, Joan Riera, l'escrivent Josep Martí i el nunci de la cort o de la cúria de Palafrugell, Joan Llorenç, recaptessin les quotes que els pertocaven. Acompanyats per aquestes tres persones, els dos síndics van visitar les cases de cada un dels propietaris. Van iniciar el recorregut al veïnat de Vila-seca, van passar després pel carrer de la Caritat, els veïnats de les Cases Noves, de Puig, del

Fig. 11. Pou del Pedró Gran. Fotografia: Lluís Maimí.

Pedró Gran, del Pedró Petit, els carrers de la Tarongeta, de l'Allada i de la Font, fins a arribar de nou a la Caritat, on hi havia la notaria. En total, van visitar 59 cases i masos, però en cap d'aquests llocs van poder recaptar el que demanaven perquè van trobar les portes tancades sense els propietaris o amb la dona o algun fill que van excusar l'absència del pare dient que el cap de casa no hi era i que no estaven al corrent d'allò que els exigien. La majoria d'aquestes persones eren petits propietaris d'oficis ben diversos. La seva actitud en aquest esdeveniment sembla assenyalar sobretot un tipus de protesta antifiscal vinculada al municipi veí, malgrat que el factor que el va causar van ser les quinzenades imposades per Patiño. Segons l'acta notarial, els propietaris absents van ser els següents:

Joan Prats Torrent, sastre	Antoni Nadal, pagès
Martí Reixach	Jerònim Jofra, treballador
Martí Galceran	Maria Gallart
Antoni Avellí, pagès	Josep Frigola, treballador
Josep Pasqual, sabater	Rafael Frigola, pescador
Damià Ferrer, pedrenyaler	Joan Salgas, mestre de cases
Pere Pi i Roig, pescador	Pere Bris Barceló
Miquel Mascort, pagès	Josep Colls
Jacint Miquel, pescador	Maria Roig
Sebastià Ferrer, treballador	Joan Mascort
Josep Nicolau, pescador	Miquel Castelló, sastre
Antoni Deulofeu, fuster	Josep Silvestre, pagès
Felicià Reig, treballador	Antoni Esteve, ferrer
Josep Pla, negociant	Lluís Peragut, cirurgia
Antoni Deulofeu, mariner	Francisca Batllia
Pau Baxés	Josep Govern, teixidor de lli
Lluc Paguina, mestre de minyons	Ramon Girbau
Antoni Ribas, mariner	Pere Miró, carreter
Joan Frigola, pagès	Felipa Lafont
Narcís Prats, sastre	Agustí Pares, cirurgia
Antoni Pasqual, pedrenyaler	Josep Grassot, negociant
Can Marquès del Puig	Antoni Vinyas, mestre de cases
Simon Espinas, pagès	Damià Caixa
Pere Peric, paraire	Pere Pruneda, pescador
Feliu Ristol, teixidor de lli	Josep Ferrer (Salseta), pescador
Sebastià Gallart, barriler	Anna Llavià
Pere Jaume, traginer	Josep Dalmau, sabater
Pau Barceló, teixidor de lli	Joan Pannon, sastre
Sebastià Savalls, treballador	Francesc Puig, treballador
Baldiri Presas, sastre	

1.6. LES EXEMPCIONS DE CONTRIBUCIONS: EL CAS DE NARCISA VERGONYÓS

El pagament de les imposicions de les quinzenades –i del cadastre, que al llarg de l'any 1715 Patiño estava dissenyant–, no va aplicar-se de la mateixa manera a tothom. Durant la immediata postguerra, les autoritats borbòniques van concedir beneficis fiscals i altres privilegis, com l'exempció d'allotjaments de tropes, a les

persones i famílies que en el transcurs de la guerra havien demostrat la seva afecció a la causa de Felip V.

A Palafrugell, l'exemple d'aquestes mesures arbitràries l'ofereix el cas de Narcisa Vergonyós, viuda i mare de dos fills. Al marge de les exempcions fiscals que van obtenir determinats col·lectius en l'aplicació posterior del cadastre, entre els quals hi havia les vídues i els pobres de solemnitat, aquesta dona, propietària del mas Pruneda, va gaudir també d'alguns beneficis per l'aposta del seu pare, Rafael Mont-ras, durant la guerra. El gener del 1715,²⁸ quan començaven a demanar-se les quinzenades als veïns, Narcisa Vergonyós va adreçar-se a les autoritats borbòniques de Girona per informar-los que a partir del desembarcament de l'arxiduc a Barcelona, el seu pare, un mercader originari de Castelló d'Empúries, va seguir al servei de Felip d'Anjou. Segons continuava explicant Narcisa Vergonyós, el seu pare va ser capturat i conduït a Barcelona l'any 1707, on va ser sentenciat a mort i tots els seus béns li van ser decomissats. Per això, amb les propietats confiscades, Narcisa Vergonyós demanava lliurar-se dels allotjaments, bagatges, taxes i imposicions. Les autoritats borbòniques de Girona la van deslliurar dels allotjaments de tropes, però no de les quinzenades, al·legant que havia d'acudir davant el mateix José Patiño. La resposta del superintendent, datada el 23 d'abril de 1715, va ser eximir-la de les imposicions quinzenals i ordenar la restitució dels béns embargats.

Malgrat la resolució de Patiño, la necessitat de la universitat de recaptar recursos i fer front a les imposicions del nou règim va conduir els jurats a pressionar Narcisa Vergonyós perquè pagués les quotes de les quinzenades. Segons una acta notarial del 4 de juny de 1715, es requeria als jurats Narcís Prats, Joan Prats i Torrent, Antoni Llorens Gelabert i Antoni Climent que «cumplan, atengan y observen lo sobredit decret y no la molesten y forcen a ella ni a Pere Parals, masover de son mas Pruneda, en fer-los pagar las tallas dels béns que dita senyora Narcisa Vergonyós té i posseeix [...] per estar-ne exempta» i els adverteix que recorrerà a Patiño fent-li constar «lo menyspreu que han fet del dit decret» no havent-lo volgut atendre.²⁹

28. AMP, fons Ajuntament, correspondència general. 1715, gener. Capsa A-2107.

29. AHG, fons notarial, Palafrugell, núm. 258, f. 164, Undecimum manuale del notari Miquel Pouplana.

El conflicte entre aquesta dona i els jurats de Palafrugell va allargar-se com a mínim fins a l'any 1717, quan ja s'havia aplicat el cadastre i es discutia l'exempció de Narcisa Vergonyós en el pagament d'aquesta contribució.³⁰ Aquest nou litigi entre la universitat – representada pels jurats Agustí Perés, Pere Deulofeu, Antoni Girbau i Martí Rocas Blanch– i la vídua arrencava de la confirmació de les exempcions dictaminades per Patiño per part del nou superintendent de Catalunya, José de Pedrajas, una exempció que no reconeixien els jurats en defensar que «no hi ha persona exempta de las imposicions reals sinó los eclesiàstics». Per això no volien restituir a Narcisa Vergonyós els béns mobles del seu mas que, en part, havien estat venuts per pagar el cadastre.

2. LA INTRODUCCIÓ DEL RÈGIM BORBÒNIC

Pocs dies després de la caiguda de Barcelona, el 15 de setembre de 1714 va constituir-se la Real Junta de Gobierno y Justicia de Cataluña, que va ser la principal institució de govern fins a la promulgació del Decret de Nova Planta el 1716. Presidida pel superintendent José Patiño, va ser l'òrgan que coordinà les detencions, les represàlies³¹ i altres mesures impopulars com la requisita d'armes. Per les autoritats borbòniques, el desarmament era una mesura indispensable per al sotmetiment del territori i després de la primera requisita entre 1714 i 1715, en què van decomissar gairebé 72000 armes (Bruguera, 1871-72, vol. 2, p. 432), la publicació d'ordres de desarmament van persistir durant els anys següents. Una de les primeres ordres de desarmament va ser dictada per Berwick, el 3 d'octubre de 1714, i a la vegueria de Girona, reiterada pel comte de Fiennes, el 17 d'octubre, que manava als pobles de la vegueria que en un termini de quinze dies portessin totes les armes davant la casa de la plaça del Vi i als jurats i cònsols de cada poble que confeccionessin unes llistes amb el tipus d'armes que posseïa cada veí, una relació que també havia de ser tramesa a Girona. A més, s'advertia que quedava prohibit comprar armes de qualsevol tipus, sota

30. Idem, núm. 260, f. 50v-51v, Prima manus manualis del notari Miquel Pouplana.

31. No es coneix amb certesa el nombre de represaliats durant la immediata postguerra. Segons les estimacions del llibre de Mateo Bruguera (1871-1872, vol. 2, p. 393), hauria afectat prop de 3876 persones, però probablement el seu nombre va ser molt superior a causa de les actuacions extrajudicials durant els anys de la guerra.

pena de mort³². La intenció de les autoritats no deixa lloc a dubtes: desarmar la població per evitar qualsevol tipus d'alçament (Fig. 12). També foren prohibides la impressió, tinença i difusió de qualsevol opuscle, llibre o escrit que no estigués permès per les autoritats, que van ordenar la confiscació i la destrucció de tota la producció literària contrària a Felip V i al règim borbònic.

En la documentació municipal conservada no ha quedat cap rastre dels efectes que van tenir totes aquestes mesures a nivell local, les represàlies a qui havia mostrat les seves simpaties vers la causa austriacista, el més que possible desarmament dels veïns i la requisada de llibres. La introducció del nou règim borbònic ha quedat més documentada en una major pressió fiscal, primer a través de les quinzenades i després a través del cadastre, en l'ocupació militar permanent del territori i en la imposició d'un nou règim de govern municipal.

2.1. EL CADASTRE BORBÒNIC

Com hem intentat explicar, l'espoli fiscal a què es sotmetre molts pobles de Catalunya va iniciar-se abans de la promulgació del Reial Cadastre, el desembre de 1715. Els saquejos de collites i diners i les contribucions més o menys institucionalitzades van produir tot un seguit de protestes i malestars que preocupaven als membres de la Real Junta. L'extensió de la revolta popular l'any 1714 a la Catalunya central,³³ originada per la incapacitat de fer front a les contribucions imposades per Patiño, va posar en alerta algunes veus borbòniques, com la del marquès de Valdecañas, que advertia: si se continúa en pedir estas contribuciones con ejecución militar, no se conseguirá otra cosa que fomentar nueva solevación de estos rebeldes, sin conseguir el fin de recoger ningunos caudales (Torras, 2005a, p. 288).

En aquest context, el superintendent José Patiño va començar a idear una àmplia reforma fiscal per regularitzar la contribució dels

32. AHG, biblioteca, impresos antics, I-1096.

33. Sobre les característiques d'aquesta revolta, Josep Maria Torras Ribé la qualifica com una revolta primitiva motivada per la protesta antifiscal «amb tots els ingredients clàssics de misèria col·lectiva i protesta antifiscal que resulten comuns a la majoria de revoltes populars detectades a l'Europa de l'època» (Torras, 2005a, p. 90). En canvi, Agustí Alcoberro, seguint Castellví, li atorga també una dimensió política: «La revolta, sorgida espontàniament, va ser una conseqüència de la misèria i de l'espoli fiscal, però també de la definitiva constatació –socialment força estesa– que allò que s'anava a imposar amb la definitiva victòria borbònica era un sistema polític de caràcter absolut» (Alcoberro, 2005, p. 248).

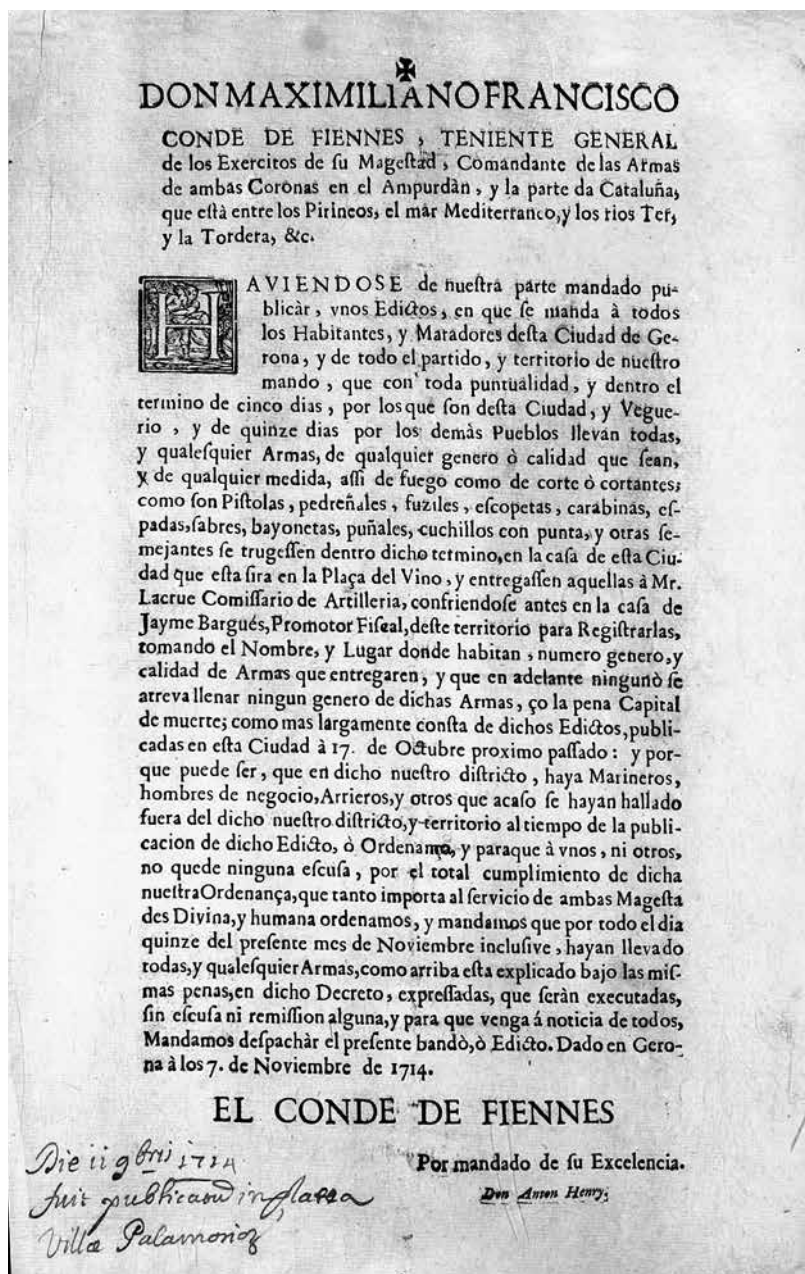

Fig. 12. Edicte del comte de Fiennes sobre la prohibició de tinença d'armes (17 d'octubre de 1714). Procedència: Arxiu Històric de Girona. Biblioteca, impresos antics.

catalans al manteniment de les càrregues financeres i militars de la monarquia absoluta, una demanda que s'havia exigit des de Castella des de feia segles. A grans trets, el nou impost es va dividir en tres conceptes: el cadastre reial, de caràcter universal, que afectava totes les propietats i béns immobles dels contribuents i les rendes i drets que se'n derivaven, excepte les terres i edificis propietat de l'Església; el cadastre personal, que gravava sous, rendes i ingressos derivats dels treballs dels contribuents, excepte els estaments privilegiats, els menors de 14 anys i els majors de 60 i, finalment, el cadastre ganancial o industrial, complement al cadastre personal, que afectava els ingressos obtinguts de les activitats comercials, industrials i de l'exercici de professions liberals.

Des del primer moment, el cadastre va plantejar tot un seguit de problemes que han estat explicats en diversos estudis sobre l'aplicació d'aquest impost a Catalunya.³⁴ En primer lloc, l'import fixat en un milió i mig de pesos –i rebaixat a 900000 pesos el 1718– era exageradament desproporcionat, perquè havia estat concebut com un càstig de guerra als vençuts, o dit d'una altra manera, s'havia fixat per una decisió política i no econòmica, adoptada per mantenir un exèrcit d'ocupació. En segon lloc, pecava de favoritismes, tant a escala territorial com local, no només perquè concedia beneficis fiscals a les poblacions que durant la guerra s'havien adherit a la causa de Felip V, sinó també perquè la decisió de la intendència d'atorgar als batlles i jurats la facultat del repartiment de les quotes va comportar tota una sèrie d'abusos i irregularitats. En tercer lloc, el nou impost no va suposar l'absorció de la fiscalitat existent sinó que les antigues taxes municipals van perviure i se n'hi van afegir de noves, com la de la sal i del paper timbrat.

Per calcular l'import de cada municipi va ser enviat un qüestionari de trenta-dues preguntes que havia de servir de base per realitzar un inventari minuciós de tots els béns immobles dels contribuents –tant urbans com de conreu– detallant el nom dels propietaris, la dimensió i qualitat de les terres i la jurisdicció a què estaven sotmeses, el tipus de conreu i el rendiment estimat, etc. A Girona l'encarregat d'enviar aquests documents va ser el subdelegat d'intendència, Francesc de Gayolà, amb jurisdicció a la vegueria i ciutat de Girona fins al riu Ter. El juliol de 1716 els jurats de Palafrugell van

34. Alcoberro (2005, p. 232-246). Vegeu també Nadal (1971, p. 75-81) i Torras (2005a, p. 296-306).

redactar una relació de veïns amb tots els béns immobles que posseïen, censals, guanys i rendes que obtenien d'aquestes propietats. Els veïns detallaven en el document camps, horts, vinyes, censals i pensions, cases i botigues.

Taula 1. Rendiment del cadastre a Palafrugell (1716-1799)
(en rals d'ardit)

1716*	21307	1766	21.053
1717*	21307	1767	21.376
1725	22763	1769	21.577
1729	22780	1770	21.395
1737	22780	1771	21.486
1739	22754	1775	21.508
1740	22780	1776	21.558
1743	22654	1777	21.177
1744	22683	1781	22.233
1749	24479	1783	22.236
1750	24472	1785	22.241
1751	23479	1787	22.223
1757	22301	1788	22.224
1758	21845	1791	22.391
1760	21637	1794	22.249
1761	21160	1795	22.792
1762	21385	1797	22.549
1763	20376	1798	22.503
1764	20376	1799	22.503
1765	21193		

Font: AMP, fons Ajuntament, talls, estims, repartiments i cadastre (1716-1799).

* Les dades d'aquests anys s'han extret de la correspondència general, capsa A-2107

La manca de documentació –la que ens ha pervingut és poc fiable i fragmentària– caracteritza els primers anys d'aplicació del cadastre a Palafrugell. Segons una talla de 1716, Palafrugell havia estat taxada en 1036 pesos (uns 14507 rals d'ardit),³⁵ un import que no

35. D'ara endavant, les equivalències estan fetes segons l'obra de fra Jeroni de Vilabertran, Reducción recíproca de reales de vellón nominales, efectivos, sueldos y dineros valencianos y mallorquines entre sí [...] dispuesta en el año 1813. Barcelona, 1826 (3a edició revisada).

coincideix amb el que donava un síndic del poble un any després quan requeria al subdelegat d'intendència, Francesc de Gayolà, reduir a una quarta part la quantitat del cadastre de 1717, un import que era exactament el mateix de l'any anterior, 21307 rals d'ardit,³⁶ com mostrem a la taula 1. No anava errat el síndic quan lamentava que a Palafrugell no s'havia aplicat la reducció de l'import com a la resta de Principat, perquè al conjunt de Catalunya s'havia rebaixat en poc més de 500000 rals d'ardit entre 1716 i 1717 (Alcoberro, 2005, p. 243) i a la ciutat de Girona, per exemple, havia passat de les 11500 lliures a les 8500 els mateixos anys (Nadal, 1971, p. 81). En qualsevol cas, la dada de poc més de 14000 rals d'ardit (1036 pesos) que dona la talla de 1716 ens sembla relativament baixa, sobretot si tenim present l'evolució del cadastre els anys posteriors a Palafrugell (més de 22000 rals d'ardit) i el context de l'aplicació del cadastre a Girona i a Catalunya en què la màxima pressió fiscal es va donar el 1716, per reduir-se durant els anys successius.

Els primers anys d'aplicació del nou impost van estar farcits d'irregularitats i també, com succeirà durant els anys posteriors, d'omissions intencionades per reduir les quotes que els veïns havien de pagar pels seus béns. Potser això explicaria que a Palafrugell les autoritats borbòniques decidissin no reduir l'import del cadastre l'any 1717.

Sigui com sigui, cal recordar que segons les talles, estims i la correspondència consultada, la màxima pressió fiscal no va donar-se a partir de la implantació del Reial Cadastre el 1716, sinó que a Palafrugell l'espoli havia començat dos anys abans, quan el règim borbònic havia imposat de manera arbitrària les quinzenades i havia reclamat unes quantitats de diner que no es tornaran a repetir durant tot el segle XVIII. Així per exemple els 2040 pesos del 1714 (28560 rals d'ardit) i els 280 pesos quinzenals del 1715 (3920 rals d'ardit) són xifres que superen amb escreix les que s'imposaran després de 1716. Insistim, doncs, que segons la documentació consultada, a Palafrugell la pressió fiscal va ser més gran amb l'aplicació de les quinzenades que amb la implantació del Reial Cadastre quan gran part de la feina bruta i d'espoli ja estava feta.

Malgrat tot, durant la immediata postguerra la pressió fiscal del cadastre va ser força elevada, va abocar amplis sectors de la pagesia a la misèria i va ser especialment insuportable durant l'hivern de 1715 i 1716 a causa d'una climatologia adversa, males collites, fam i carestia.

36. AMP, fons Ajuntament, correspondència general, capsa A-2107.

Els protocols notariais de Palafrugell d'aquells anys demostren com moltes famílies van haver de carregar-se de censals o, dit d'una altra manera, es van veure obligats a endeutar-se per pagar les quotes del nou impost, una situació que beneficiava determinades institucions eclesiàstiques que en els protocols apareixen com a creditors.³⁷

La pressió fiscal no va començar a disminuir fins avançat el segle XVIII. Tal com es mostra en la taula 1, des de la dècada de 1720 fins a finals del decenni de 1750 l'import total no va baixar dels 22000 rals d'ardit, fet que denota una pressió encara molt important. Paradoxalment, a partir de la segona meitat del segle XVIII, quan Palafrugell –i en general, tota la zona litoral de Catalunya– s'havia recuperat de la guerra i es trobava en una clara expansió demogràfica i econòmica, l'import del cadastre no només es va mantenir sinó que va baixar dels 22000 rals fins a finals de la dècada de 1770. Els nivells similars de la primera meitat del segle no es van tornar a recuperar fins al 1795, en el context d'una altra confrontació bèl·lica, la Guerra Gran contra França. Ara bé, la pressió que aleshores exercia el cadastre era força menor, perquè des de la Guerra de Successió fins al cens de Floridablanca de 1787, la gent que vivia a Palafrugell i en tot el seu terme s'havia multiplicat per tres i superava les dues mil persones, que havien de satisfer unes quotes molt similars a les de principis de segle, quan Palafrugell no superava els mil habitants.³⁸

2.2. EL MANTENIMENT DE L'EXÈRCIT D'OCUPACIÓ

Al llarg del segle XVIII Palafrugell, com gran part de territori català (Torras, 2005b, p. 75-84), va patir una ocupació militar continuada. El nombre de soldats que van restar al conjunt de Catalunya després de la capitulació de Barcelona el 1714 ha estat objecte d'algunes discrepàncies, però segons els darrers estudis sembla que mai no va baixar dels 20000 efectius, xifra que representava tenir un soldat per cada 25 o 30 habitants i que triplicava la presència militar respecte a la resta de territoris peninsulars.

37. AHG, fons notarial, Palafrugell, núm. 258, Undecimum manuale del notari Miquel Pouplana. Una de les institucions que apareix amb més freqüència com a creditor és la comunitat de preveres de Sant Martí de Palafrugell.

38. Segons estadístiques oficials, el 1719 el terme de Palafrugell (incloent Mont-ras) comptava amb 821 habitants i el 1787 el mateix terme en tenia 2377 (Cama & Turró, 2009, p. 22-23). De tota manera, amb tota probabilitat el nombre de veïns el 1719 devia ser més alt perquè les talles de l'època quantifiquen 400 caps de casa.

El plantejament de la monarquia era controlar un país que havia estat vençut i crear una xarxa de comandaments subordinada al capità general –la màxima autoritat de la Catalunya borbònica–, i als corregidors en l'àmbit territorial, unes figures que a diferència de Castella, d'on el model s'havia trasplantat, disposaven de formació militar. Aquesta administració territorial amb evident caràcter militar va quedar reforçada amb l'establiment de guarnicions permanents, comandades per un tinent general als llocs estratègics. A Palafrugell, l'administració borbònica no va establir una plaça forta permanent perquè els destacaments de la circumscripció de Girona van quedar situats en altres llocs amb més valor estratègic. A la zona de l'Empordà, van quedar fixats en els pobles i ciutats que disposaven de ports –Roses, Palamós i Sant Feliu de Guíxols–, al poble més important de la plana del Baix Ter, Torroella de Montgrí, i als dos centres més rellevants situats a l'interior de l'Empordà: Figueres i la Bisbal.

Taula 2. Allotjaments de tropes a Palafrugell (1716-1793)

1716. Destacament del marquès de Bonàs
1717. Companyia de cavalleria del tinent general Juan de Velhaes
1721. Companyia d'infanteria de Juan de Salinas
1726. Esquadra de la Companyia de la Reina
1727. Esquadra del Regiment d'Ordres de S.M.
1728. Companyia del comandant Felip Pellicer
1729. Quatre companyies del Regiment de Santiago
1732. Companyia de cavalleria de Luis Bandiríán
1741. Tres companyies de cavalleria
1749. 21 soldats del Regiment de Llombardia
1752. Regiment de Cavalleria de Mèrida
1754. Cavalleria de Santiago
1755. Dues companyies del Regiment de Santiago
1765. 50 homes del regiment de la cavalleria del príncep
1766. Oficials i 35 soldats del regiment de Josep Sotelerie
1781. Regiment de dragons de Sagunt
1793. Companyia d'infanteria dels regiments d'Algarve i de Maria Lluïsa

Font: Medir (1965, p. 3-4). Relació completada segons les notícies d'allotjaments a AMP, fons Ajuntament, subministraments, allotjaments i requis, capsa A-2508.

Malgrat que Palafrugell no tingué una guarnició permanent, la taula 2 mostra com la presència militar va ser continuada i va allargar-se durant tot el segle XVIII. Així, la requisita de collites i el pillatge de les tropes van continuar durant la postguerra i, per exemple, el gener de 1716 els jurats de la vila informaven que s'havia allotjat al poble el destacament del marquès de Bonàs, el qual s'havia endut sense pagar res a canvi seixanta quarteres de civada, quatre bous, setze marrans i sis càrregues i mitja de VI.³⁹ A més, l'any 1719 els veïns van haver de tornar a pagar els soldats amb diners propis, en el context de la Guerra de la Quàdruple Aliança en què França, Anglaterra, Àustria i Holanda van obligar Felip V a acceptar els tractats d'Utrecht a través de les armes. El conflicte, que va posar en perill el règim sorgit de la Nova Planta i va revitalitzar el moviment guerriller austriacista, va tornar a colpejar amb força l'Empordà, ja que l'octubre de 1719 Berwick tornava a entrar per la Jonquera. Per reforçar la frontera, la monarquia va enviar més destacaments i el 1719 els jurats de Palafrugell tornaven a redactar un tall per recaptar els diners que els exigien: uns 6000 rals d'ardit per pagar els soldats.⁴⁰

El pes dels allotjaments es va tornar a manifestar amb força el 1728, quan van allotjar-se en diverses cases i masos del municipi seixanta-dos soldats de la companyia de Felip Pellicer⁴¹ i també el 1729, moment en què van ser allotjades quatre companyies de cavalleria del regiment de Santiago (Medir, 1965, p. 3). Sovint les autoritats borbòniques justificaven la presència militar pel perill que suposava l'amenaça pirata i corsària, com l'any 1749, en què s'ordenà distribuir amb totes les comoditats exigides vint-i-un militars en cases i masos del terme per prevenir els atacs algerians a la costa.

Fins a quin punt l'amenaça corsària justificava la presència continuada de contingents militars? És cert que l'amenaça existia, però també que les ràtzies de naus corsàries, força freqüents i intenses als segles XVI i XVII, van disminuir, sense desaparèixer, a partir de la divuitena centúria. De fet, al litoral de Palafrugell tan sols va produir-se una topada entre una galera algeriana i un pinc de Mataró l'any 1757 (Alcoberro & Noguer, 1998, p. 55-58) davant la costa de cap Roig, un episodi que va acabar amb la derrota contundent dels

39. AMP, fons Ajuntament, correspondència general, caps A-2107.

40. AMP, fons Ajuntament, talls, estims, repartiments i cadastres. Capsa A-2412.

41. AMP, fons Ajuntament, subministraments, allotjaments i requisos. Capsa A-2508.

corsaris i va demostrar la supremacia de l'artilleria cristiana i la crisi del cors algerià (Cama & Turró, 2009, p. 154-155). No hem pogut documentar cap altre episodi que suposés una amenaça real per a la població. Per això, la presència de l'exèrcit, suposadament per controlar un cors en crisi, sembla desproporcionada pel perill que suposava la pirateria i el corsarisme i, sobretot, respon al control i a l'ocupació militar persistent d'un territori tradicionalment hostil.

En contrast amb les viles que disposaven d'una guarnició permanent, on van construir-se o habilitar-se espais com a casernes militars, a Palafrugell els soldats van viure en domicilis particulars fins a finals del segle XVIII. Entre 1785 i 1786, per exemple, més de cinquanta veïns declaraven que havien tingut soldats vivint a casa seva.⁴²

2.3. L'AJUNTAMENT BORBÒNIC

La victòria de Felip V en la Guerra de Successió va suposar un canvi radical respecte del model de municipi català anterior. Les reformes polítiques i institucionals van partir d'una premissa contundent i clara: abolir tot el marc jurídic i institucional d'abans de la guerra i substituir-lo per una nova organització política. Com les altres reformes introduïdes per la nova administració sorgida de la Nova Planta, en el municipis seguien la cèlebre sentència expressada per l'intendent José Patiño considerant aquell Principado como si no tuviera gobierno alguno i prescindint, per tant, de la legalitat i de les institucions existents (Fig. 13).

En l'àmbit local, les reformes institucionals borbòniques van implantar-se a través de dues grans normatives: el Decret de Nova Planta i, sobretot, el Reglamento dispuesto para el régimen de todas las villas y lugares no cabezas de corregimiento, de 1717, que desenvolupava les normes per al funcionament de les corporacions locals que no actuaven com a capital de corregiment.⁴³ La institució de govern local d'origen medieval, la universitat, era substituïda per una nova organització política local, l'ajuntament, de tradició castellana i sense cap precedent en l'àmbit jurídic català. Els ajuntaments implantats arreu del territori català van ser concebuts com un instrument més al servei de la monarquia absoluta per controlar i gover-

42. Idem.

43. Sobre la introducció de l'Ajuntament de regidors vegeu Mercader (1968) i Torras (1983 i 2003).

Fig.13. Decret de Nova Planta. Procedència: Arxiu Municipal de Begur. Cúria del Castell de Begur. Processos,1716.

nar els municipis, aplicar les mesures repressives i controlar l'ordre públic. Lluny de l'autonomia que havien tingut algunes universitats en l'època dels Habsburg, l'ajuntament va convertir-se en una institució burocratitzada amb funcions merament administratives.

La universitat de Palafrugell, documentada des del segle XV⁴⁴ com a òrgan regit per quatre jurats amb els seus respectius consellers i el Consell General que reunia els principals caps de casa, va quedar abolida pel corregidor de Girona, Pedro Gerardo Matías, baró d'Huart. Tanmateix, el nom d'universitat de Palafrugell per designar la institució de govern local, profundament modificada pels Borbó, va sobreviure força decennis més, perquè així havia estat coneguda des de temps medievals.

Una de les primeres modificacions imposades pel nou règim va ser el canvi de nom dels representants del comú –que van passar a anomenar-se regidors, com a Castella– i el nombre de regidors que l'administració borbònica va assignar a la vila. Al llarg del segle XVIII es va acabar adjudicant a Palafrugell i al seu terme un total de set regidors: quatre per Palafrugell, dos per Mont-ras i un per Llofriu, de tal manera que la representació que havien tingut els veïnats més importants del terme es va mantenir al llarg del segle XVIII.

La mesura més rellevant, però, va ser el canvi del sistema d'elecció dels regidors. El sistema insaculatori⁴⁵ va ser suprimit i en el seu lloc va imposar-se la cooptació. Si amb la insaculació encara es pretenia mantenir una mínima participació dels veïns, o si més no, dels caps de casa més influents de la comunitat, amb el nou sistema de cooptació, en què eren els mateixos regidors sortints els qui elaboraven la terna dels candidats, el control exercit pel Consell General en l'elecció dels càrrecs va desaparèixer completament. Als municipis de domini baronial com Palafrugell, que depenia de la senyoria del priorat de Santa Anna, va ser el prior qui elegí cada dos anys el seu representant a la vila, el batlle, que impartia justícia en nom seu, i també els set regidors de la universitat, elegits cada any en base a la terna realitzada pels que plegaven. En última instància, però, l'elecció del prior sempre havia de ser ratificada per la Reial Audiència, tal com ho disposava la reglamentació del 1717,

44. Sobre el funcionament, elecció dels síndics i finançament de la universitat en època moderna vegeu Cama & Turró (2009, p. 121-131).

45. També anomenat «de sac» o «de sac i sort» consistia a insacular els candidats, és a dir, posar en una bossa un rodolí amb el nom de cadascun dels aspirants perquè una mà innocent, normalment un nen, n'escollís uns a l'atzar.

Fig. 14. Llofriu va mantenir la representació dins de l'ajuntament borbònic. Fotografia: Lluís Maimí.

i per això els nomenaments del prior sempre acabaven demanant l'aprovació dels magistrats.

Els anys immediatament anteriors a la Nova Planta i al reglament de l'any 1717 el sistema insaculatori havia generat irregularitats, que havien denunciat alguns veïns. Les denúncies anaven dirigides sobretot a l'elecció dels jurats i als individus que havien estat insaculats. Per exemple, una acta de la universitat de l'agost de 1714⁴⁶ recull que, davant els quatre jurats sortints (Miquel Prats, Bartolomeu Serra, Antoni Llorens i Emmanuel Girbau) i el Consell General, format per set caps de casa, un dels nous edils escollits, Narcís Prats, impugnava l'elecció perquè s'havia introduït a la bossa de síndic major Joan Riera, que era batlle de la població i no podia sortir-ne elegit. De l'acta es dedueix que Narcís Prats havia estat elegit síndic primer i que no volia acceptar el càrrec perquè la insaculació d'aquell any havia estat irregular.

En qualsevol cas, aquesta acta és interessant per dos motius. D'una banda, perquè recull la poca representativitat que tenia el Consell General, constituït tan sols per set caps de casa, i de l'altra,

46. AHG, fons notarial, Torrent, núm. 11, 10 d'agost de 1715, *Primum manuale* del notari Salvador Vergonyós.

perquè mostra la poca disposició que tenien els veïns a ocupar els càrrecs públics. Narcís Prats va acabar jurant el càrrec davant del batlle perquè va ser amenaçat d'haver de pagar cinc-centes lliures en cas de no fer-ho, però la poca predisposició a exercir el càrrec de regidor es va continuar manifestant els dies posteriors. Tres dies després d'aquest incident, el jurat escollit per Mont-ras, el bracer Llorenç Rocas, es presentava als síndics de la universitat, reunida al mas Mascort, per renunciar a l'acta de jurat. En aquest cas i a diferència de l'anterior, la universitat va acceptar el requeriment de Llorenç Rocas perquè no se li va notificar la insaculació amb anterioritat i perquè «és home pobre y sa família té quatre fills legítims i naturals i muller, als quals deu alimentar y per a dit respecte deu diligentment treballar, lo que no podria fer per ocasió perquè en la present ocurrència de temps los jurats tenen sobrades ocupacions per los comuns i així no podria treballar».⁴⁷

La tolerància que havia mostrat l'administració borbònica a les autoritats locals durant els mesos immediatament posteriors a la guerra es va donar per acabada a la segona meitat de l'any 1715, quan van iniciar-se les depuracions locals a gran escala. En l'entorn més proper, sabem que els jurats de Torroella de Montgrí, Sant Feliu de Guíxols, Cassà de la Selva i Besalú van ser destituïts a partir de denúncies fetes per confidents (Torràs, 2005a, p. 207). De totes maneres, segurament van ser governs marcats per la provisionalitat perquè, tot i que la Nova Planta municipal és de l'any 1717, la seva aplicació en tot el territori va allargar-se un o dos anys més i a la zona del Baix Empordà les reformes no van començar a aplicar-se fins al 1718 i 1719 (Turró, 2006, p. 438-450). Malgrat que la documentació consultada no dona notícies de depuracions semblants a Palafrugell, el corregidor de Girona, el baró d'Huart, va començar a indagar sobre el grau d'adhesió a Felip V de les autoritats locals, perquè l'any 1721 el corregidor manava als regidors sortints que li trametessin la terna i informació dels candidats a regidors de l'any següent.⁴⁸

La voluntat de la nova administració, després de valorar la idoneïtat de cada una de les persones, va ser prioritzar l'elecció de nobles per a regidors, tal com dictaminaven la Nova Planta i les normes complementàries, que posaven de manifest l'obsessió d'aristocratització dels nous ajuntaments i la marginació de les classes gremi-

47. Idem.

48. AMP, fons Ajuntament, correspondència general, capsa 2107.

als, protagonistes del govern als ajuntaments consulars. A diferència de les capitals de corregiment i de les ciutats i pobles del centre i sud de Catalunya (Torras, 2003, p. 67-75), a la zona de l'Empordà no va produir-se l'ennobliment del govern local (Turró, 2006, p. 445-446) i Palafrugell no en va ser una excepció.

Taula 3. La composició social de l'ajuntament borbònic (1743-1793)

Nobles	Cirurgians	Comerciants i negociants	Pagesos	Menestrals	n/c
0	7	22	115	69	39

Font: Llibres d'acords conservats a l'AHG i a l'AMP.

Tal com mostra la taula 3, a Palafrugell la presència de nobles en el govern local va ser nul·la, si més no a partir de la segona meitat del segle XVIII, perquè molt probablement a Palafrugell la residència d'aristòcrates va ser molt escassa o inexistent. Si a la vila tampoc va produir-se una aristocratització de l'ajuntament va ser degut també al desplaçament des d'inicis del segle XVIII de la petita i mitjana noblesa cap a la capital gironina i, sobretot, a la reducció dels salaris dels regidors a partir de les reformes borbòniques, que va produir renúncies de les classes privilegiades (Turró, 2006, p. 446). La composició social de l'Ajuntament mostra, d'una part, la realitat econòmica de Palafrugell i, de l'altra, com la pagesia i la menestralia, uns grups força heterogenis, van ser els sectors que van acaparar més càrrecs a la segona meitat del segle XVIII.

Taula 4. Composició social de l'ajuntament en relació amb el nombre de regidors (1743-1793)

	Cirurgians	Comerciants i negociants	Pagesos	Menestrals
Regidor degà	5	12	8	4
Regidor segon	2	2	21	10
Regidor tercer	3	16	11	
Regidor quart	3	8	19	
Regidor cinquè	1	30	1	
Regidor sisè	1	9	20	
Regidor setè	23	4		

Font: Llibres d'acords conservats a l'AHG i a l'AMP.

Ara bé, si observem el lloc que va ocupar cada sector en l'organigrama de les regidories (taula 4) podem comprovar com la influència real en l'ajuntament borbònic de determinats sectors de la pagesia i de la menestralia s'ha de relativitzar. Si bé és cert que hi hagué pagesos rics que van ocupar les primeres regidories, el càrrec de regidor degà, amb unes atribucions per sobre de totes les altres,⁴⁹ va ser acaparat per les professions liberals: negociants, comerciants, cirurgians, farmacèutics i botiguers. Les dades, per si mateixes, ja són bastant significatives: gairebé el 60% dels regidors amb aquests oficis que van formar part de l'ajuntament van ocupar el càrrec de regidor degà. Segons el buidatge dels pocs llibres d'acords conservats, podem afirmar que a Palafrugell, com a les altres viles sense presència nobiliària, aquest grup i la pagesia enriquida van substituir la noblesa com a grup dominant. Per contra, la presència de menestrals (paraires, teixidors de lli, ferrers, serrallers, tapers...) es va concentrar en les últimes regidories, perquè més del 60% de menestrals van ocupar les regidories quarta i sisena. De tota manera, també és interessant destacar que determinats sectors i oficis menestrals, que sovint formaven part de les mateixes famílies, es van traspassar els càrrecs. Al llarg del període estudiat, dels 15 regidors que van ser teixidors de lli, 13 van acaparar la regidoria sisena i corresponien a veïns de la parròquia de Mont-ras, fet que probablement indica la importància de tallers de teixits en aquest lloc al segle XVIII. Un altre exemple és el que ofereix el sector dels sastres, que van repetir-se en el càrrec de regidor quart i també els confiters, que devien tenir també el seu pes a l'ajuntament perquè tots els homes confiters que van sortir elegits com a regidors ho van ser com a degà o regidor segon.

Una lectura acurada dels noms i cognoms dels regidors elegits i dels batlles confirma que les persones i famílies que van formar part de l'ajuntament borbònic entre 1743 i 1793 van aconseguir perpetuar-se en els càrrecs. Podem comprovar-ho en llocs com Mont-ras i Llofriu, per exemple, però sobretot en les regidories de més pes, en què van alternar-se uns mateixos personatges que sovint també van ser escollits batlles pel prior. Per citar només alguns exemples, entre les persones amb més influència hi trobem el pagès Feliu Riera, el comerciant Josep Dalmau, els negociants Joan Grassot i Antoni Serra, els confiters Joan Capellà Pla i Joan Prats i els pagesos

49. El regidor degà dirigia els debats, concedia l'ús de paraula a la resta de regidors i encapçalava totes les votacions.

Fig. 15. La Torre Roja, prop del camí d'Ermedàs. Fotografia: Lluís Maimí.

Marià Company i Silvestre Riera, el comerciant Antoni Bonet i el botiguer Marià Serra. Tots ells van ser batlles i regidors degans, fins i tot més d'una vegada, i van tenir un paper decisiu en l'ajuntament borbònic de la segona meitat del segle XVIII.

Cal advertir, però, que la concentració del poder en poques famílies no va ser producte només de les reformes borbòniques. La universitat d'abans de la Nova Planta s'havia caracteritzat també per la tendència a l'oligarquització. La rotació anual dels síndics i bianual dels batlles va fer difícil no repetir les mateixes persones i famílies. Aquest sistema de rotació, mantingut pels Borbó, i les noves normatives municipals, però, van accentuar la repetició de càrrecs i la reproducció d'alguns homes i les seves famílies en el poder. Ens referim sobretot al sistema de les ternes que sempre elaboraven els regidors que plegaven. La reproducció del poder en el transcurs dels anys es devia a l'èxit d'aquesta operació, on s'incorporaven els candidats preferents, que podien ser familiars o altres homes amb qui es compartien uns interessos comuns.

La comparació de les llistes de regidors de Palafrugell amb alguns dels cadastres de la segona meitat del segle XVIII condueix a destacar un altre aspecte interessant. Els negociants, comerciants,

pagesos enriquits o cirurgians que hem anomenat, o altres homes amb un grau major o menor de parentiu, apareixen en els cadastres com els majors contribuents, els posseïdors de més terres, negocis i rendes. Són els grups que s'han beneficiat de l'expansió econòmica que viu Palafrugell i Catalunya en aquells moments i les famílies que s'han afavorit del nou règim sorgit després de la guerra. Aquesta oligarquia que s'ha constituït de la guerra ençà mostra com, passats els anys de la postguerra, el règim ja no valora de la mateixa manera els mèrits obtinguts pels regidors o els seus avantpassats durant la Guerra de Successió i la seva fidelitat a Felip V sinó sobretot el rang i pes social exercit en cada municipi i la fortuna aconseguida (Fig. 16).

Avançada la segona meitat del segle XVIII, les deficiències de l'ajuntament borbònic es van fer cada cop més notòries i van començar-se a promulgar reformes per part de l'administració i a sentir-se algunes denúncies per part de les classes populars. Per controlar els abusos del poder, especialment en matèria d'abastaments, l'administració borbònica va introduir el 1761 un nou càrrec municipal, el de procurador síndic, de significació limitada, i l'any 1766, els de diputats del comú i síndics personers, arran del motí d'Esquilache, que tingueren més transcendència política. La reduïda força de canvi que tingué la introducció del càrrec de síndic procurador, que representava durant tres anys els interessos del poble en les sessions de l'ajuntament i tenia poder de decisió en els proveïments, preus del mercat i arrendaments municipals, s'adverteix a Palafrugell en la llista de noms i cognoms dels homes que van complir aquesta tasca entre 1761 i 1771. La majoria d'aquests homes havien estat abans regidors degans o havien ocupat les primeres regidories i per tant, formaven part de l'elit tradicional del poder local.

En canvi, la introducció dels altres dos càrrecs, els diputats del comú i els síndics personers, van tenir més pes polític. Eren elegits per un grup reduït i distingit de veïns, sense la participació dels altres regidors, per un període de dos anys. El diputat s'encarregava de la hisenda del comú i el síndic personer, de fiscalitzar l'acció dels regidors. Segons la normativa borbònica, cada població havia d'elegir un síndic personer i un nombre de diputats del comú que variava en funció de la importància demogràfica del lloc (Torras, 2003, p. 159). Desconeixem com va aplicar-se aquesta normativa a Palafrugell, quin va ser el mecanisme d'elecció d'aquests càrrecs i si, com en altres pobles i ciutats, va crear-se una comissió de 24 veïns per escollir els nous edils. La documentació és molt escassa i

Fig. 16. Detall d'una llinda del raval de Dalt, datada el 15 de juny de 1743. Fotografia: Lluís Maimí.

només informa sobre quins van ser els homes escollits, sense concretar quin dels dos càrrecs van ocupar.

En qualsevol cas, aquests noves figures van participar de manera activa en la denúncia contra els abusos i les deficiències del sistema. L'any 1768 diversos síndics personers d'algunes capitals de corregiment van redactar un document comú que pretenia reduir el nombre de regidors i canviar el mecanisme d'elecció dels edils, prescindint del sistema de les ternes i de la intervenció directa de l'Audiència i deixant la decisió en mans d'una comissió de veïns electors (Torras, 2003, p. 164). En una línia semblant de denúncia de les irregularitats s'expressava el síndic personer de Palafrugell, Esteve Maranges, l'any 1770 quan criticava el joc d'interessos que implicava l'elecció de regidors aquell any en advertir que «lo señor regidor major actual se troba cosí germà carnal del diputat y clavari de la present universitat [...]; lo regidor segon actual se encontra pare del regidor major de ara dos anys; lo regidor quart actual se encontra pare del domer Bassa de la present parròquia a on colecta los efectos de dita universitat; y los dos regidors de Mont-ras actuales se encuentran los dos cosins germans carnals [...] a on aproba dit síndic personer ser odiosa la dita nominació de regidors».⁵⁰

50. AHG, notaria de Palafrugell, Codex instrumentorum ac negotii del notari Francesc Rupiana, núm. 339. f. 188v-189r.

BIBLIOGRAFIA

- ALBAREDA, J. (2000). *La Guerra de Successió i l'Onze de Setembre*. Barcelona: Empúries, 2000. 166 p.
- ALCOBERRO, A.; NOGUER, J. (1998). *Pirates, corsaris i torres de moros*. Palafrugell: Ajuntament de Palafrugell; Diputació de Girona, 1998. 137 p.
- ALCOBERRO, A. (2005). «El cadastre a Catalunya (1713-1845): de la imposició a la fosilització». *Pedralbes*, 25 (2005), p. 231-257.
- ALCOBERRO, A. (2006). «En temps dels Àustria». Dins: *Història del Baix Empordà*. Girona: Diputació de Girona, 2006, p. 297-368.
- BRUGADA, J. (2008). «Una crònica del setge de Girona de l'any 1710». *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, 49 (2008), p. 19-36.
- BRUGUERA, M. (1871-1872). *Historia del memorable sitio y bloqueo de Barcelona y heroica defensa de los fueros y privilegios de Cataluña de 1713 y 1714*. Barcelona: Luis Fiol y Gros, 1871-1872.
- CAMA, J.; TURRÓ, J. (2009). Dins *la vila i fora muralles*. Palafrugell: Diputació de Girona; Ajuntament de Palafrugell, 2009. 207 p. (Quaderns de Palafrugell; 18)
- CASTELLVÍ, F. de (1997-2002). *Narraciones históricas*. Madrid: Fundación Elías de Tejada, 1997-2002.
- JULIÀ, B. (1999). «Sant Feliu de Guíxols, 1706-1714 (Guerra de Successió)». *Estudis del Baix Empordà*, 18 (1999), p. 107-136.
- MARTÍ ESCAYOL, M. A. (2004). *Cronologia de la Guerra de Successió (1705-1714)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2004. 139 p.
- MEDIR, R. (1964). «La Villa de Palafrugell durante la Guerra de Sucesión». *Revista de Palafrugell*, 1 (1964), p. 6-7.
- MEDIR, R. (1965). «Los movimientos de tropas en Palafrugell durante el siglo XVIII». *Revista de Palafrugell*, 11 (1965), p. 3-4.
- MERCADER, J. (1968). *Felip V i Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, 1968. 451 p.
- NADAL, J. (1971). *La introducción del catastro en Gerona. Contribución al estudio del régimen fiscal de Cataluña en tiempos de Felipe V*. Barcelona: Publicaciones de la Cátedra de Historia General de España, 1971. 162 p.
- PELLA i FORGAS, J. (1883). *Historia del Ampurdán*. Barcelona: Luis Tasso y Serra, 1883. 788 p.
- REYNÉS i LÓPEZ, J. (2001). *Guerra al Baix Empordà de l'època moderna (mitjan segle XVII-inici segle XVIII)*. La Bisbal d'Empordà: Ajuntament de la Bisbal d'Empordà, 2001. 119 p.
- SANPERE i MIQUEL, S. (1905). *El fin de la nación catalana*. Barcelona: Tipografia l'Avenç, 1905. 693 p.
- TARÉS LAGUNAS, M. (2013). *La introducció del règim borbònic a la vila de Cambrils*. De la Guerra de Successió a les reformes dels anys seixanta del segle XVIII. Tarragona: Diputació de Tarragona, 2013. 364 p.
- TORRAS RIBÉ, J. M. (1983). *Els municipis catalans de l'Antic Règim (1453-1808)*. Barcelona: Curial, 1983. 429 p.
- TORRAS RIBÉ, J. M. (2003). *Los mecanismos del poder. Los Ayuntamientos catalanes durante el siglo XVIII*. Barcelona: Crítica, 2003.
- TORRAS RIBÉ, J. M. (2005a). *Felip V contra Catalunya*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2005. 406 p.

LA GUERRA DE SUCCESSIÓ... A PALAFRUGELL. UNA LECTURA HISTÒRICA

TORRAS RIBÉ, J. M. (2005b). «Les conseqüències de la militarització obsessiva de Catalunya després de la derrota de 1714». Dins: Enfrontaments civils: postguerres i reconstruccions. Segon congrés Recerques, Lleida, 10-12 d'abril 2002. Volum III. Lleida: Universitat de Lleida i Pagès, 2005.

TURRÓ, J. (2006). «Continuïtat i canvi en el segle XVIII». Dins: Història del Baix Empordà. Girona: Diputació de Girona, 2006, p. 371-409.

FONTS DOCUMENTALS

Arxiu Municipal de Palafrugell (AMP)

Fons de l'Ajuntament de Palafrugell:

Correspondència general

Talls, estims, repartiments i cadastre

Manual d'acords de la universitat

Arxiu Històric de Girona (AHG)

Fons notariais del districte de la Bisbal d'Empordà:

Notaria de Palafrugell

Notaria de Torrent

ANNEXOS

1. Ordre del duc de Noailles als jurats de Palafrugell (gener de 1711)

Don Adriano Mauricio, Duque de Noailles (...) Ordenamos y mandamos al Bayle y cónsules de Palafrugell, Llufríu, Montrás y Torrent que luego que reciban esta nuestra orden embien a Ampurias todos los carros, carretas y todo género de cavalgaduras, mayores y menores, sin excepción alguna, para hazer un comboy al campo, pena de cien libras por cada carro, carreta o cavalgadura que dejaren de embiar, y pena de desobediencia, y después de echo el referido comboy, será permitido al dichos bayle y cónsules debolverse con las dos partes de los dichos carros, carretas y cavalgaduras, restando la otra parte para hazer otros comboyes hasta nueva orden. Dado en el campo de Gerona a 7 de enero de 1711.

AMP, fons Ajuntament, correspondència general. 1711, gener, 7. Capsa A-2107

2. Ordre del governador Tiberio Carafa als jurats de Palafrugell (novembre de 1711)

«Se diu, ordena y mana als cònsols de Palafrugell que luego de rebut la present aporten quiscun dia als magatsems del rey a la present vila quaranta quintars de palla per lo abast de la cavalleria, lo que ja tenan altra ordre y ho faran y executaran pena dos cònsols de presó y de anunciar un destacament a forrajar allí. Fet a la Bisbal a 13 de novembre de 1711».

AMP, fons Ajuntament, correspondència general. 1711, novembre, 13. Capsa A-2107

3. Reclamació dels jurats de Palafrugell al comte de Fiennes (abril de 1714)

Los jurados de la villa de Palafrugell puestos a los pies de Vuestra Excelencia con el más debido rendimiento dicen que han executado lo que Vuestra Excelencia fue servido ordenar con carta del 4 del corriente mes de abril en respeto al utensilio de los granaderos y infantería que se halle en cortel en dicha villa y a los que han ido a los destacamentos, habiéndoles pagado por quiscuna plasa dos sueldos de Francia por día, y esto se ha pagado hasta a las

mujeres y muchachos de los soldados que assí lo han querido, si bien parte de dicho utensilio está ja pagada y parte se ha ajustado con su plaço que han concedido. La cavallería que se halle en dicha villa de cortel se ha hecho pagar el mesmo utensilio pero con moneda de Espanya, y assí mismo la pretenden los oficiales que han ido en Francia por todo el tiempo que han estado en dicho cortel. El coronel del Regimiento de Montel, que viene en el campo del Excelentísimo Señor Duque de Populi, pretende también se le paguen; y como, Excelentísimo Señor, se hallen dichos jurados tan cansados y fatigados por los mucho que pagan y han pagado, suplican a Vuestra Excelencia les dé algún alivio para que los lugares que ayudan a dicha villa con paja y lenya ayuden también con lo utensilio ordinario. AMP, fons Ajuntament, correspondència general, 1714, abril. Capsa A-2107

4. Ordre als jurats de Palafrugell (juny de 1714)

«Enseguint los ordes del Senyor Comte de Fiennes se ordena y mana als jorats de Palafrugell, de Begur y Regencós y Mont-ras que comensant al primer dia de maig pròxim passat en avant hagen de pagar als officials y soldats del Regiment que és en guarnició en ditas quatre vilas que són estat en destacament en la plassa de Rosas, un sou moneda de França cada dia per cada soldat, dos sous per cada sargento, quatre sous per cada tinent y sis sous per cada capità, de la mateixa moneda de França. Lo destacament de cada regiment és compost de un capità, un tinent, dos sargentos y cinquanta-un soldat, comprès lo tambor, lo que és a rahó de quatre o sinch soldats per cada compañía. Lo que compliran a pena de execució militar y altres arbitrarias. Fet en Llagostera als 18 de juny de 1714».

AMP, fons Ajuntament, correspondència general. 1714, juny, 18. Capsa A-2107

5. Reclamació dels jurats de Palafrugell (gener de 1716)

Los jurados de la villa de Palafrugell. Rendidos a los pies de Vuestra Excelencia dissen: que el día ocho del corriente mes de enero fue en dicha villa el Muy Ilustre Marqués de Bonas, Brigader General de las Tropas Auxiliares de su Magestad (que Dios guarde) con un destacamento, y pidió a los jurados de dicha villa distribuyesen para las tropas que llevaba con su destacamento sesenta quarteras de cebada, quatro boyes, desaseys carneros y seis cargas y media de vino, como en effecto dichos jurados dieron y distribuyeron dichas cosas. Con esperanza que tenían de cobrar de todo recibo del dicho Muy Ilustre Marqués de Bonas, y que todo se les pasaría en quenta del que deben atrassado de la estansilla; y como hasta hoy no han podido recobrar el recibo susdicho y no quedarles más alibio que recurrir a su protección y clemencia, le suplican con todo corazón sea de su servicio aconsolarles con su acostumbrada clemencia, lo que speran alcanzar de la poderosa mano, grandesa y zelo de Vuestra Excelencia.

AMP, fons Ajuntament, correspondència general. 1716, gener. Capsa A-2107

6. Reclamació dels jurats de Palafrugell (1717)

El síndico de la villa de Palafrugell se presenta a Vuestra Excelencia con la veneración devida, que per la paga de la Real Contribución del año que acaba 1717 a sido taxada la villa en la cantidad de 21.307 reales de ardite, que es la misma cantidad en que fue taxado en el año antecedente de 1716 y siendo ésta contra la real gracia que el rey nuestro señor (Dios le guarde) se servió conceder a los moradores de este Principado movido de su real clemencia y de las benignes representaciones de Vuestra Excelencia, con la qual quedaba reducida la Real Contribución de este año a una quarta parte menos de la que se havia pagado en el año 1716, por ende (...) suplica [a] Vuestra Excelencia sea servido dar las órdenes y providencias necesarias para que la villa de Palafrugell consiga la rebaxa de la quarta parte de la Real Contribución en cumplimiento de la real gracia que Su Magestad se sirvió conceder, merced que espera conseguir la villa del amparo y benignidad de Vuestra Excelencia.

Así mismo, suplica dicho síndico por parte de Montrás y Llufríu, parroquia de dicha villa de Palafrugell, la mesma gracia.

AMP, fons Ajuntament, correspondència general. 1717. Capsa A-2107

LA GUERRA DE SUCESSIÓ... A PALAFRUGELL. UNA LECTURA HISTÒRICA

7. Batlles i regidors de Palafrugell (1743-1793)

Any	Batlle	Regidors
1743	Rafael Vergonyós	Francesc Pau, Antoni Bonet, Joan Capellà, Antoni Bohera, Ramon Riera, Francesc Frigola, Martí Sagrera
1745	Antoni Serra	Josep Pannon, Marià Serra, Josep Company, Antoni Salabert, Joan Pujol, Francesc Climent
1747	Andreu Pasqual Mascarós	Raimon Fina, Esteve Mascort, Miquel Prat, Rafael Frigola, Isidre Massot, Parals, Estanyol
1749	Feliu Riera	Francesc Roger, Esteve Maranges, Pere Peya, Josep Miquel Nicolau, Francesc Oliu, Joan Pujol, Francesc Riera
1751	Miquel Ferrer	Josep Dalmau, Joan Galceran, Antoni Serra, Antoni Cruañas, Pere Perich Llorens, Salvi Parals, Climent
1752	Miquel Ferrer	Antoni Serra, Rafael Duran, Antoni Fina, Josep Prats, Antoni Gelabert, Ginés Girbau, Josep Jofre
1753	Joan Grassot	Feliu Riera, Antoni Bohera, Joan Riera, Antoni Serra, Miquel Pagès, Francesc Frigola, Joan Ros
1754	Joan Grassot	Joan Prats, Domènec Marquès, Marià Company, Josep Deulofeu, Isidre Massot, Benet Genís, Francesc Climent
1755	Josep Dalmau	Antoni Bonet, Geroni Marquès, Martí Serra Ferrer Codina, Martó Bou, Llorenç Avellí, Salvi Peral, Ramon Esteve.
1756	Josep Dalmau	Marià Serra, Pera Peya, Joan Miró, Nicolau Cols, Joan Llorenç Perich, Joan Ramon, Josep Jofre
1757	Joan Prats	Joan Grassot, Antoni Martí i Andreu, Josep Pla, Josep Girbal, Josep Matllaria, Joan Sureda, Joan Ros
1758	Joan Prats	Feliu Riera, Geroni Marquès, Francesc Codina, Josep Olivós, Antoni Gelabert, Miquel Peral, Francesc Climent
1759	Salvi Borrull	Joan Pagès, Rafael Ferran Silvestre, Antoni Serra, Antoni Roig de les Botines, Pere Llorenç, Salvi Peral, Joan Romaguera
1760	Salvi Borrull	Josep Dalmau, Martí Serra Ferrer i Codina, Antoni Riera, Joan Miró de la Huerta, Isidre Massot, Isidre Ramon, Ramon Esteve
1761	Feliu Riera	Joan Grassot, Joan Miquel Galceran, Agustí Mascort, Sebastià Geli, Llorenç Avellí, Esteve Girbau, Martí Rocas Blanch
1762	Feliu Riera	Marià Serra, Marià Pannon, Joaquim Roig Silvestre, Nicolau Cols, Francesc Oliu, Ginés Girbau, Antoni Estanyol
1763	Joan Capellà Pla	Josep Dalmau, Antoni Serra, Francesc Codina, Narcís Sendra , Miquel Pagès, Francesc Frigola, Jaume Frigola

JORDI TURRÓ I ANGUILA

1764	Joan Capellà Pla	Antoni Bonet, Joan Roig, Antoni Roig, Josep Salom, Isidre Massot, Salvi Parals, Jaume Casademunt Estela
1765	Martí Deulofeu	Marià Pannon, Agustí Mascort, Pere Mascort, Antoni Granés, Pere Llorens Perich, Jaume Pijoan, Francesc Riera
1766	Martí Deulofeu	Silvestre Riera, Joan Miquel Galceran, Sebastià Bohera, Martí Bou, Llorenç Avellí, Francesc Frigola, Ramon Romaguera
1767	Marià Company	Marià Serra, Josep Pla, Josep Olivós, Joseph Salgas, Josep Matlleria, Salvi Parals, Antoni Frigola
1768	Marià Company	Joaquim Roig, Gerard Marquès, Narcís Sendra, Pere Galí, Martí Rocas, Ginés Girbau, Francesc Roca
1769	Josep Reixach	Feliu Riera, Antoni Riera, Sebastià Peya, Rafael Gallart, Ramon Esteve Batllia, Narcís Bassa, Pere Ros
1770	Josep Reixach	Pere Serra, Joan Roig, Pere Mascort, Josep Salom, Isidre Massot, Jaume Pijoan, Francesc Riera
1775	Esteve Maranges	Joan Grassot, Antoni Roig, Rafael Gallart, Antoni Sagrera, Jaume Pijoan, Agustí Parals, Josep Batllia
1777	Joan Capellà Pla	Marià Parella Logaya, Pere Galí, Damià Reig, Tomàs Bofill, Antoni Auladell, Antoni Jofre
1779	Joan Grassot (cirurgia)	Francesc Codina, Rafael Gallart, Miquel Esteve, Josep Oliu, Isidre Ramon
1781	Martí Fina Plana	Joan Alvejne Roig, Pannon, Martí Bou, Josep Pons, Pere Mascort, Esteve Corder, Francesc Riera
1783	Miquel Pouplana Brugarol	Narcís Barnoy, Damià Reig, Josep Girbau, Josep Salgas, Josep Oliu, Eugeni Mont, Martí Roig
1785	Joan Roig Silvestre	Silvestre Riera, Joan Plaja Bonet, Agustí Riera, Francesc Martinell, Isidre Massot, Martí Pagès, Joan Batllia
1787	Silvestre Riera	Joan Capellà Pla, Francesc Bosch, Rafael Gallart, Josep Marquès, Antoni Vilar, Josep Avellí, Antoni Frigola
1789	Josep Dalmau	Joan Mascort, Agustí Riera, Martí Sagrera, Martí Massana, Martí Rocas Blanc, Jaume Pijoan, Jaume Frigola
1791	Marià Parella	Miquel Esteve, Julià Miró, Josep Cruanyes, Antoni Guilló, Raimon Batllia, Joan Auladell, Pere Rocas
1793	Francesc Batlle	Josep Salom, Pere Servià, Josep Fina, Francesc Matlleria, Mateu Parera, Manel Rocas, Ponç Rovira

LA GUERRA DE SUCCESSIÓ... A PALAFRUGELL. UNA LECTURA HISTÒRICA

8. Procuradors síndics, diputats del comú i síndics personers

Any	Procurador síndic	Diputats personers
1761	Geroni Marquès	
1763	Geroni Marquès	
1764	Salvi Borrull	
1767	Joan Grassot	Juan Miró de la Huerta i Salvi Ferrer
1768		Antoni Serra i Martí Serra Ferrer Codina
1769		Esteve Maranges i Josep Vila
1770	Rafael Ferran Silvestre	Josep Vehí i Josep Olivós
1773	Feliu Riera	
1771	Agustí Mascort	